



ALUMINIJA

Glasilno delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

Franc Meško — predsednik,
Stane Tonejc, dipl. inž. —
odgovorni urednik, Filip Dolinar,
Stojan Kerbler, dipl. inž.,
Rožica Klančnik, Franc Klemenčič,
Anton Kokol, Anton Kozoderc,
Franc Lah, Ivo Tušek, Franc Vrlič.

Tisk ČP Mariborski tisk
Maribor

Rokopisov in slik ne vračamo

ŠT. 1

JANUAR 1969

LETNIK VII.

OB ZAKLJUČKU LETA 1968

Leto 1968 je za nami. Minilo je leto, ko smo bili v štirinajstem letu redne proizvodnje. Kot je že navada, si bomo na kratko priklicali v spomin dosežke tega poslovnega leta, ki pomeni za našo tovarno odločen korak naprej, tako v proizvodnji kakor tudi pri odpiranju trga.

Kot lani ob tem času lahko tudi letos izjavimo — in to še z večjim poudarkom — da so proizvodni rezultati višji, kot smo jih kdajkoli dosegli. Isto velja za obseg naše realizacije, saj nam je uspelo prodati vse stare zaloge in tudi vso letošnjo proizvodnjo.

Najprej bi se na kratko zadržali na proizvodnih rezultatih. Letošnja proizvodnja glinice je dosegla okrog 111.267 ton, kar pomeni za 19 odstotkov več kot lani. Proizvodnja čistega aluminija v livarni pa je v primerjavi z letom 1967 letos narastla za 7,7 odst. in dosegla 41.525 ton; če pa pogledamo količino v skladišče predanih formatov aluminija in aluminijevih zlitin, znaša skupno proizvedena količina 42.292 ton. Tudi proizvodnja anodne mase je narastla za 12 odstotkov in dosegla 24.968 ton. Elektrolize so letos predale livarni za 8 odst. več aluminija kot lani — to pa je 41.795 ton. Pri tem je hala A oddala 20.155 ton ali za 17,4 odstotka več, hala B pa 21.640 ton ali za 0,4 odst. več kot lani. Obratovanje obeh elektroliz — zlasti elektrolize A — je po proizvodnih količinah precej boljše, kot je bilo doslej, še vedno pa nismo dosegli takih rezultatov, kot bi nam jih razpoložljiva sredstva omogočala ter bodo v tej smeri še vedno potrebni določeni napori. Moramo pa reči, da bi bila proizvodnja aluminija še znatno višja, če bi dobivali vseskozi kvalitetno elektroenergijo, kar tudi v letošnjem letu, kot še v nobenem letu doslej, ni bil primer. Skozi celo leto se pojavljajo kratkotrajni izpadi elektroenergije, nemogoči padci napetosti in občutne variacije frekvence. Dobavitelj električne energije uporablja vse možnosti in si s tako kvaliteto dobavljene elektroenergije zagotavlja svojo optimalno realizacijo.

Kot smo že uvodoma omenili, ne pomeni letošnje leto samo izboljšanja proizvodnih rezultatov, temveč tudi bistveno izboljšanje možnosti plasmana naših proizvodov. Pri tem se razmere na domačem trgu prav nič niso spremenile. Domači predelovalci, ki jim je zagotovljena cena aluminija daleč pod vsako zunanjo pariteto, so svoj odjem količinsko še znižali in kupili od nas le 27.792 ton aluminija, kar je za 1.964 ton manj kot leta 1967. Nasprotno pa se je naš izvoz večkratno povečal; če smo leta 1967 izvozili 5.200 ton aluminija, je letošnja izvozna količina dosežena z 18.035 tonami, kar je za dva in polkrat več. Tudi izvoz glinice se je z 22.349 tonami v primerjavi z letom 1967 podvojil.

Tako smo v letošnjem letu dosegli skoraj 37 milijard starih dinarjev fakturirane realizacije ali za 37 % več kot lani. Od te fakturirane realizacije odpade na izvoz skoraj 14 milijard starih dinarjev, kar predstavlja dobrih 37 % vse realizacije. Moramo pa sočasno ugotoviti, da je tak porast v letu 1968 delno tudi posledica prodaje zalog aluminija iz leta 1967 in priznanje petdostotne davčne olajšave. Devizna vrednost fakturirane realizacije za izvoz znaša 10.500.000 \$, na račun davčnih olajšav pa smo prejeli 656 milijonov starih dinarjev. Iz proizvodnje leta 1968 smo torej dejansko izvozili za okrog 10 milijard 500 milijonov starih dinarjev oziroma za dobrih 8.300.000 \$. Ker prehajamo v prihodnje leto brez znatnejših zalog, si brez bistvenega povečanja proizvodnje v letu 1969 ne moremo obetati tako visoke realizacije, kot je bila dosežena letos.

Dolgove domačih kupcev nam je uspelo znižati za okrog 25 %, kratkoročne terjatve, ki jih imamo do inozemskih kupcev, so v zvezi z vedno večjimi posli v razumljivem porastu. Na ta način bomo koncem leta izkazali dolžnikom skupaj za okrog 4 milijarde 300 milijonov starih dinarjev, kar je le za 15 % več kot lani.

(Nadaljevanje na 2. strani)



Pri delu

TEMELJITE PRIPRAVE NA PREDSTOJEČE SKUPŠČINSKE VOLITVE

Kot je že znano naši javnosti, bodo letos v aprilu skupščinske volitve, ki se bodo v mnogočem razlikovale od dosedanjih, zato štejem za potrebno, da se s temi volitvami nekoliko podrobneje seznanimo, predvsem zato, ker prevzame glavno vlogo skupščinskih volitev prav naša najmasovnejša in najštevilnejša politična organizacija Socialistična zveza delovnega ljudstva.

V skladu z ustavnimi spremembami bomo na spomladanskih volitvah volili vse poslance vseh zborov zvezne in republiške skupščine kakor tudi odbornike občinske skupščine. Pri tem pa, kot sem že omenil, prevzema Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije veliko in odgovorno nalogo, saj je prav ona nosilec in organizator družbenopolitične aktivnosti pri volitvah in nosilec predlaganja in sprejemanja kandidatov za odbornike in poslance. To svojo vlogo uresničuje ob najširši udeležbi občanov in delovnih ljudi, ki so neposredni nosilci volilnih pravic.

Volivcem omogoča in spodbuja tako njihovo delovanje, da se tvorno vključujejo v vse faze predvolilnih priprav, v izvedbo volitev in v uresničevanje družbenih dogovorov o nadaljnjem delu oziroma družbenem razvoju po volitvah.

Naše skupščine, kot oblikovalci in izvajalci naše notranje in zunanje politike, morajo delovati dinamično in učinkovito ter biti sposobne, da kar najbolj kreativno prispevajo k našemu družbenoekonomskemu razvoju.

Zato je povsem razumljivo nujno, da bodo v skupščini in

njene organe izvoljeni najbolj ustrezni in sposobni kadri, preizkušeni v naši samoupravni praksi, v vsakodnevnem boju za izgradnjo socialističnih družbenih odnosov.

Izkušnje vseh dosedanjih volitev so pokazale, da se volilne priprave lahko uspešno odvijajo in organizirajo le v aktivnem sodelovanju vseh družbenopolitičnih organizacij.

Kako so potekale vse priprave in nato same volitve v prejšnjih letih, vsi prav dobro vemo, saj smo mnogi delali okrog teh priprav, ki pa niso bile povsod izvedene tako, kot bi bilo treba, seveda ne po krivdi tistih, ki so bili aktivno vključeni v to delo, ampak po krivdi tistih, ki so stali zgolj ob strani, ne meneč se za vsa dogajanja okrog njih, samo da bi pozneje lahko spuščali vodo na svoj mlin ob morebitnih neuspehih posameznih aktivistov in raznih družbenopolitičnih organizacij.

Zato pa je za letošnje spomladanske skupščinske volitve vse drugače, saj Socialistična zveza delovnega ljudstva deluje v dobi predvolilnih priprav kot odprta in javna ter demokratična tribuna, na kateri vsi občani in delovni ljudje ter vse njihove organizacije in združenja enakopravno razgrinjajo svoje poglede, mnenja in interese ter jih v demokratičnem boju mnenj konfrontirajo in usklajujejo.

Organizacije Socialistične zveze so pobudnik in organizator družbenopolitične aktivnosti občanov in delovnih ljudi za priprave na volitve v krajevnih in občinskih organizacijah. V delovnih organizacijah pa oprav-

ljajo smiselno enako dejavnost sindikalne organizacije. In prav tukaj mislim ponovno poudariti vidno vlogo in pa veliko odgovorno nalogo naših sindikalnih organizacij po delovnih enotah in sindikata v naši tovarni, kajti le dobre in temeljite priprave na skupščinske volitve lahko rodijo uspeh in le tedaj, če bo pri tem delu zares aktivno udeležen vsak član naše delovne skupnosti. Vsi člani ZK v naši tovarni ter vodstva sindikalne organizacije so pretresali že v lanskem letu osnutek volilnega pravilnika SZDL, ki določa postopke predvolilnih priprav za volitve odbornikov in poslancev vseh družbenopolitičnih skupnosti. Ta osnutek volilnega pravilnika je bil objavljen tudi v Tedniku in ga je imel vsak naš občan in delavec možnost pregledati ter se seznaniti z njegovo vsebino. Mislim, da sem svoj čas že pisal o tem, da bo SZDL s svojim »volilnim pravilnikom« določila načela za predhodna zborovanja vseh vrst organizacij in združenj občanov ter postavila norme za sestav, delovanje, pravice in odgovornost kandidacijskih konferenc in njihovih članov. Na prvi pogled bi morda to izgledalo, kot da nekdo točno predpisuje način delovanja vsem in ne le organizacijam SZDL, v resnici pa temu ni tako, ampak gre le za to, da tak volilni pravilnik v občini pove, kako je kandidacijski postopek prek kandidacijske konference organiziran, kako le-ta nastane in kako deluje, da bi jamčili enako možnost vseh potencialnih akterjev v kandidacijskem postopku.

(Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

Za investicijsko vzdrževanje smo v letošnjem letu skupno porabili 1 milijardo 200 milijonov starih dinarjev. Največ sredstev je bilo porabljenih za remont elektrolitskih peči; v hali A je bilo obnovljenih 27 peči, v hali B pa 59 peči. V primerjavi z letom 1967 smo za investicijsko vzdrževanje letos porabili za eno tretjino sredstev manj. V letu 1969 pa moramo računati s ponovnim porastom teh stroškov.

Investicijska potrošnja ostane v letošnjem letu na enaki ravni, kot je bila leta 1967 in znaša nekaj nad 2 milijardi 400 milijonov starih dinarjev. Od tega smo za odplačilo anuitet porabili 638 milijonov. Med pomembnejšimi novimi investicijami naj omenimo dokončanje vparilnice, predelavo mutatorskih grup, investicije v vodarno in za hladilno vodo livarne; pomembna sredstva smo tudi rezervirali za gradnjo halde za rdeče blato na Ptujski gori.

Normativna potrošnja proizvodnje se je v letošnjem letu, v primerjavi z lanskim, očitno nekoliko popravila, ni pa dosegla še takih rezultatov, ki bi nam zagotavljali konkurenčnost z moderno tehniko nove proizvodnje, ki se poraja okrog nas. V to moramo vložiti tudi v prihodnje vse naše osebne in finančne napore, da bomo že v letu 1969 dosegli ta cilj. Prerano je še, da bi že sedaj točno ugotavljali normativne dosežke leta 1968, na vsak način so pa še vedno taki, da ne moremo biti z njimi zadovoljni in za izboljšanje sedanjega stanja predvidevamo v naslednjem letu večje investicije za popboljšanje normativne potrošnje in povečanja proizvodnje.

Sodimo, da v letošnjem letu doseženi osebni dohodki v povprečju okrog 122.000 starih dinarjev za zaposlenem mesečno niso zaostajali za poslovnimi rezultati, saj so za okrog 12 % višji od lanskoletnih.

Letošnje proizvodne in poslovne uspehe smo dosegli brez dvoma zahvaljujoč zavestnejšemu in boljšemu delu vseh naših proizvodnih in vzdrževalnih obratov, prometa in osrednjih služb ter samoupravnih organov, saj ne moremo v nobenem primeru reči, da smo na domačem trgu, tako v nabavi kot v prodaji, dosegli boljše pogoje — kvečjemu nasprotno.

V pričakovanju, da bomo v letu 1969 poslovali vsaj tako uspešno kot letos, želim vsem srečno, zadovoljno in uspeha polno novo leto 1969.

Franjo Grünfeld, dipl. ing.

REŠILNI ČOLN

Iz plastičnih snovi je izdelan okoli 4500 kg težek rešilni čoln, ki lahko sprejme 37 mornarjev oziroma potnikov in ki vzdrži temperaturo do 1000 stopinj Celzija. Čoln, ki so ga izdelali v Osaki na Japonskem, je opremljen z vodnimi črpalkami in škropilnicami, tako da se z njim lahko reši tudi posadka z gorečega tankerja.

KAKŠNO BO V PRIHODNJE DELO SINDIKATA?

Delovne konference sindikalnih podružnic po delovnih enotah so za nami, ne pa tudi delo novih sindikalnih vodstev. Vodenje sindikalnega dela so v mnogih podružnicah prevzeli novi tovariši, ki bodo morda le prinesli nekaj več živahnosti in aktivnosti v osnovne sindikalne organizacije, predvsem tam, kjer je morda do sedaj šlo malce bolj skromno. Morda se nam zatorej že kar na začetku postavlja nehoti vprašanje, kakšno bo sploh naše sindikalno delo, predvsem še, če vemo, da bodo celo grupe sindikata po izmenah.

Prav to me je tudi pripeljalo do tega razmišljanja, saj

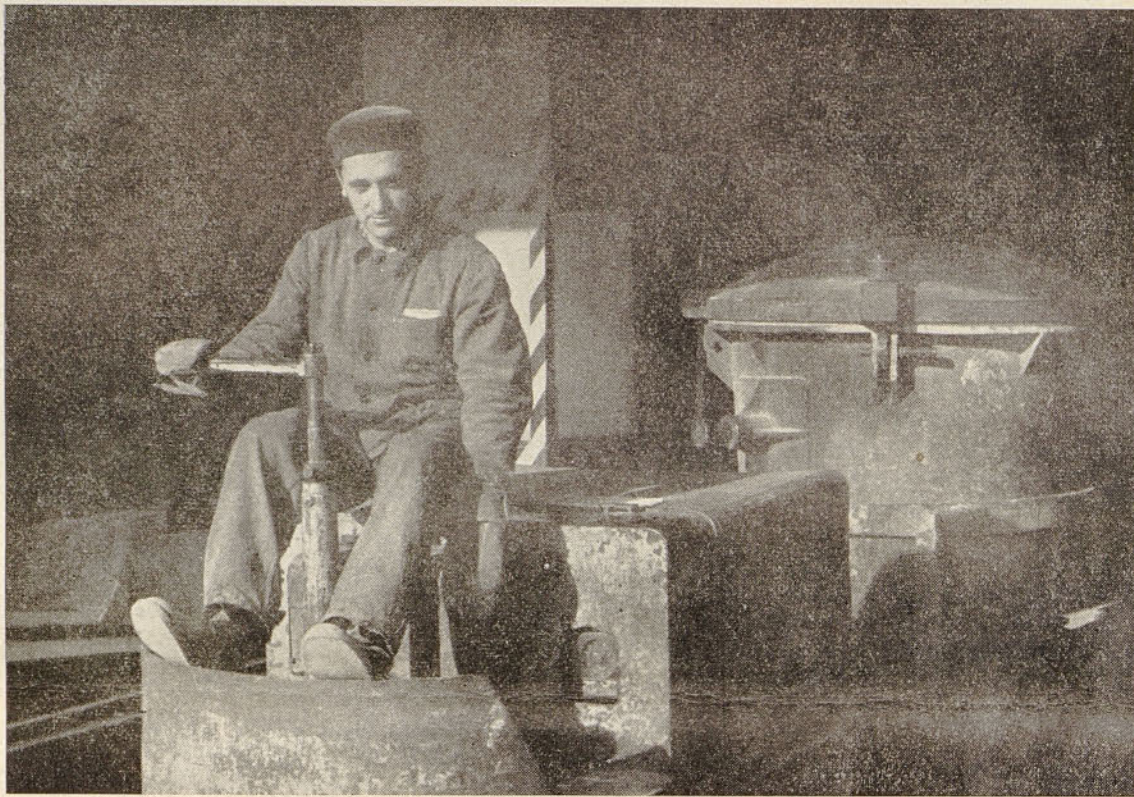
rišev sploh ne pride na te sestanke, mnogim se muči na avtobus ali podobno, za tiste, ki še ostanejo, pa tako vemo, kdo so, saj so stalno in povsod na vseh sestankih in sejah in že skoraj določene stvari dodobra poznajo.

Ravno po grupah pa bo to mnogo lažje, saj bodo njihovi sestanki zelo kratki, in kar je še posebno pomembno, jedrati in konkretni. Ko so na delovnih konferencah sindikalnih podružnic razpravljali tudi o shemi, ki prikazuje bodočo obliko sindikata v naši tovarni, so nekateri menili, da je preveč razširjena, drugi pa spet, da je tak način edino pravilen in da kot

posploševati, kajti nesmiselno bi bilo trditi, da naš sindikat ni ničesar naredil in da ni pomagal članstvu, če je to bilo v njegovi moči in pristojnosti, toda tega je bilo mnogo premalo in predvsem sindikalne podružnice so svoje delo usmerjale mnogokrat v povsem drugo smer, kot bi ga morale. Zato tudi sodim, da bo sindikalno delo pri nas krenilo na drugačno pot, le da moramo najti take ljudi, ki bodo s svojo avtoriteto, voljo in sposobnostjo znali sindikalno delo tudi usmerjati tako, da bodo vsemu članstvu vrnilo izgubljeno zaupanje. V mnogočem tudi soglašam s piscem članka v 12. številki na-

bo našega proizvajalca pripeljalo do novega spoznanja in prepričanja, da je zares tisti, ki mu je kot proizvajalcu in upravljavcu zaupano vse, s čimer delo in upravlja. S tem pa bo že napravljen tudi nov velik korak naprej v naših skupnih prizadevanjih, da bi naše sindikalno delo prilagodili dejanskim potrebam in problemom, katere smo dolžni reševati vsi skupaj, ne pa le nekaka vodstva sindikalnih podružnic itd. Naši člani kolektiva še vsi ne vedo, kako bo izgledala shema sindikata pri nas in da se pripravljamo nov pravilnik o delu sindikata, ki bo tudi v razpravi, pa bi morda kazalo o tem nekaj več napisati v prihodnji številki našega lista, kajti na konferenci tovarniškega odbora sindikata TGA se bo prav gotovo nabralo nekaj stvari, ki bodo nedvomno zanimale naše članstvo.

M. F.



Franco Repec pri prevažanju aluminija

sem imel priložnost slišati že marsikatero besedo glede teh grup, tako na samih konferencah SP, predvsem pa od strani mnogih članov kolektiva.

Že na delovnih konferencah so mnogi izražali bojazen, da je to vračanje na stare sindikalne pododbore, za katere danes vsi trdimo, da niso potrebni, le da se sedaj drugače imenujejo. Mnogi so namreč bili mnenja, da bi bila boljša le ena sama močna podružnica, seveda z boljšim programom dela in pa z neko določeno sindikalno kompetenco, če jo že lahko tako imenujemo.

Sam vidim pravo in dobro sindikalno delo prav v teh bodoče formiranih sindikalnih grupah po izmenah. Le-te bodo namreč lahko najhitreje in najbolj konkretno reševale določene probleme, ki so se pojavili v njihovi izmeni in morda pač za vse ostale niso tako zanimivi. Pri tem seveda mislim največ na same notranje probleme v izmeni, ki jih lahko takoj in najbolj konkretno rešijo prav tovariši v izmeni, ki celo zadevo najbolj poznajo in o njej tudi lahko dajo najbolj realno oceno. Osebno sem povsem prepričan, da prav tako sindikalno delo lahko v mnogočem napreduje, seveda le pod pogojem, da bodo v teh grupah na čelu zares taki tovariši, ki bodo sindikalno delo opravljali z voljo in pa z zanimanjem za vsak še tako majhen problem, če se že ta pojavi v kakršnikoli obliki. Pri tem logično odpadejo tudi tisti dolgi proizvodni sestanki, ki bi naj trajali tudi po dve do tri ure, ker ravno tako dolgi sestanki po končanem delu ne rodijo uspeha, saj mnogo tova-

tak tudi daje boljše izglede za boljše sindikalno delo pri nas.

Težko se je zaenkrat odločiti za ene ali druge, vsekakor pa nam mora biti jasno, da je namen te strukture sindikata v našem kolektivu, da sindikalno delo zares doseže tisti namen, ki tej politični organizaciji pripada. Če smo namreč v minulem obdobju kritizirali delo našega sindikata nasploh, potem se postavlja vprašanje, kaj je pripeljalo do tako slabega dela in kaj smo vsi storili, da bi to delo bilo boljše. Ne vem, če so imele vse sindikalne podružnice izdelane svoje programe dela, po katerih bi naj skozi mandatno dobo delale, seveda poleg vsakodnevnih problemov, ki so se pojavljali na njihovem območju? Vem pa to, da mnogokje niso razumeli, da je program eno in da je realnost drugo! To pomeni, da ni samo dovolj, če je v programu dela nakazana pot, kaj bo sindikalna podružnica delala v svoji mandatni dobi, ampak da je manjkalo tisto osnovno, da bi lahko vsak član sindikalne podružnice oziroma sindikata vedel, kaj mu lahko nudi ta podružnica v raznih smereh, če mu bo potrebna pomoč. Tega pa seveda v naših programih ni bilo in tako se je zgodilo, da nekdo, ki je iskal svoje pravice ali nasvete pri sindikatu, sploh ni dobil niti odgovora ali nasveta, kaj mu je storiti, kaj šele, da bi mu sindikalna organizacija kaj pomagala. In prav tu je sindikat pričel izgubljati svojo avtoriteto in predvsem svojo veljavnost, ker so člani vse bolj izgubljali zaupanje v svoj sindikat. Tu seveda ne mislim stvari

šega glasila pod naslovom »Zakaj ukinjamo sindikalne pododbore«, saj je v tem članku nanašal mnogo stvari, ki so popoln in resničen odraz našega dosedanjega sindikalnega dela.

Prav njegova trditev oziroma naveden primer iz Delte nam jasno potrjuje samo to, kar sem že uvodoma napisal, namreč, da vidim v novoformiranih sindikalnih grupah po izmenah krepak korak naprej k izboljšanju našega sindikalnega dela in da se tako v bodoče ne bi več smelo postavljati vprašanje, kakšno bo naše sindikalno delo, ker bo le-to popoln odraz nas samih, ne pa le vodstev sindikalnih podružnic in tovarniškega odbora, kot so to nekateri dosedaj šteli. Vsakodnevno informiranje o vseh dogodkih v podjetju, v delovni enoti, o proizvodnji in raznih problemih,



Silvo Fijavž je voznik villčarja

ŠE NEKAJ

V 10. in 12. številki našega tovarniškega glasila sem skoraj do podrobnosti opisal, kdo je koristil sredstva namenske dotacije in kje se je zdravil, zato bi danes v tem sestavku skušal na kratko prikazati delo upravnega odbora zdravstvenega sklada pri tovarniškem odboru sindikata TGA, ki je imel v svoji minuli mandatni dobi kar precej dela.

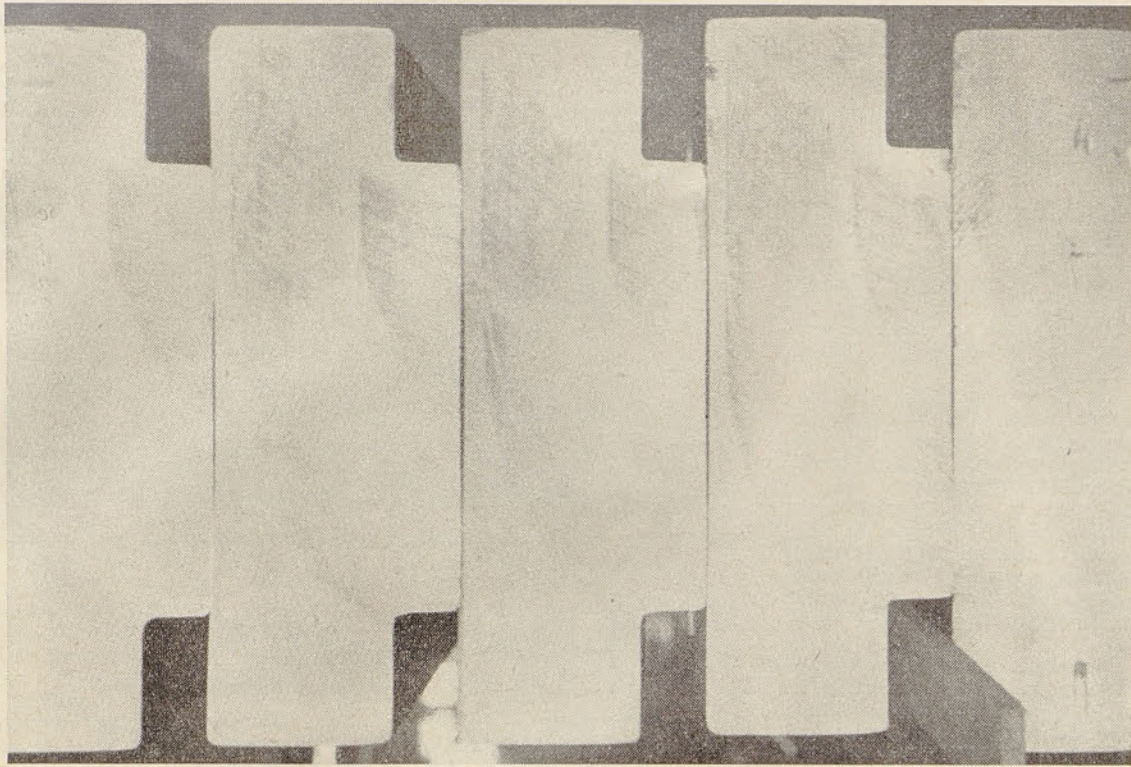
Že v zadnji številki sem na kratko omenil, da je skoraj vsaki seji UO prisostvoval tudi naš obratni zdravnik dr. Stjepan Kožul, ki je pri vsakem primeru, o katerem so člani UO razpravljali, podal svoje mnenje in vsem temeljito in lepo razložil, zakaj je tako zdravljenje za posameznike v raznih zdraviliščih potrebno, tako da je UO imel mnogo boljši pregled nad vsemi dogajanjem.

Mislím tudi, da ni potrebno kaj več pisati o tem, kako je pred dvema letoma prišlo do formiranja tega sklada, ko so člani svetov proizvajalcev delovnih enot razpravljali o dotacijah in predlagali, naj delavski svet zmanjša dotacijo, namenjeno nogometnemu klubu Aluminij, za 15 milijonov starih dinarjev in ta sredstva nameni tovarniškemu odboru sindikata kot namensko dotacijo za kritje stroškov zdravljenja bolnih članov kolektiva v raznih zdraviliščih.

S to namensko dotacijo je tovarniški odbor sindikata sprejel novo funkcijo, ki jo je bilo treba dosledno in pravilno izvajati.

Takoj je bil imenovan upravni odbor sklada, ki je dobil svoj pravilnik, po katerem je moral dosledno posloovati, saj se je moral zavedati, da sredstva niso majhna in da je precej bolnih članov, ki bodo morali iskati zdravniško pomoč v raznih naših klimatskih zdraviliščih. Pravilnik je bil objavljen tudi v našem tovarniškem listu in so ga lahko temeljito pregledali vsi člani naše delovne skupnosti.

Poleg tega, da je v pravilniku bilo dobro razčlenjeno, kdo in pod kakšnimi pogoji lahko koristi ta namenska sredstva za razna zdraviljenja v zdraviliščih, pa je bilo tudi točno določeno, kdo in kako lahko pride v poštev za koriščenje sredstev za desetdnevno rekreacijo. Tu je bilo namreč mnogo opazk in pripomb, češ da so ta sredstva koristila tudi taki, ki niso bili niti



Aluminij

O SREDSTVIH ZDRAVSTVENEGA SKLADA!

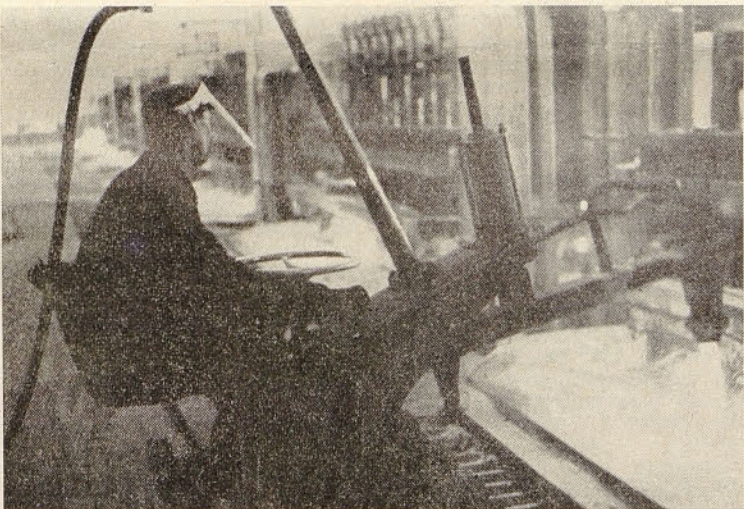
najmanj socialno ogroženi oziroma socialno šibki, ker da sta dva v službi, da dobro zaslužita in podobno.

To pa po drugi strani tudi pomeni, da si niso vsi dobro pregledali pravilnika o koriščenju teh sredstev, saj mnogi niso razločevali, kaj je zdravljenje v klimatskih zdraviliščih in kaj je desetdnevni oddih ali rekreacija v raznih krajih Slovenije ali sosednje Hrvaške.

ki jih je dal obratni zdravnik, in o katerih je že predhodno dala svoje mnenje tudi zdravstvena komisija v Ptujju. V letu 1967 je koristilo sredstva namenske dotacije za zdravljenje 12 članov kolektiva, v letu 1968 pa 62 članov kolektiva, medtem ko je desetdnevno rekreacijo koristilo 39 članov kolektiva. Poleg plačevanja stroškov zdravljenja in stroškov za oddih je bilo treba plačevati tudi

so bili dodeljeni v letu 1967, ostalo le še 3.581.040 S din, ki pa se prav gotovo že koristijo v tem času.

Mislím, da sem uspel vsem članom kolektiva vsaj delno in bežno prikazati delo upravnega odbora zdravstvenega sklada in koliko je bilo porabljenih sredstev v minulih dveh letih. Če se seveda malce zamislimo ob teh številkah, se nam prvi hip zdijo velike, kar seveda dejansko tudi so, toda če pa pri tem pomislimo, kolikim našim članom kolektiva se je popravilo njihovo zdravstveno stanje, potem lahko trdimo, da vsa vložena sredstva le niso bila zaman vložena, oziroma da so se zares bogato obrestovala, saj zdravja našega delovnega človeka ne moremo primerjati s prav ničemer. To nam daje tudi upanje, da bodo naši samoupravni organi tudi pri bodoči razdelitvi sredstev za dotacijo raznim društvom in organizacijam zares skrbeli tudi za ta sklad, ki bi naj obstajal še v prihodnje. V tem času bo morda za nami že tudi konferenca tovarniškega odbora sindikata TGA, zato v imenu vseh članov dosejanega UO želim tudi bodočemu UO mnogo uspehov pri delu in seveda še več sodelovanja z vsemi službami in končno z vsemi proizvajalci. Delo UO morda res ni težko, je pa zato le odgovorno, saj razpolaganje s tolikimi sredstvi zahteva od vsakega tudi popoln čut odgovornosti pred celotnim kolektivom. M. F.



Prebijanje peči v elektrolizi B

Vsi bi namreč morali vedeti in razločevati, da je rekreacija in oddih eno in da je nujno in potrebno klimatsko zdravljenje v zdraviliščih nekaj povsem drugega in da pri le-teh ni važno, kakšni so njihovi dohodki, če se že gre za zdravje. Sicer pa so vsi taki in njim podobni, ki so mnogo imeli za povedati na račun tega sklada, lahko iz prej omenjenih števil našega glasila točno poimensko videli, kdo je bil v zdravilišču na zdravljenju in kdo je bil na desetdnevni rekreaciji v raznih krajih Slovenije in Hrvaške.

Prav pa bo vsekakor, če bodo prihajali koristni in tehtni predlogi, saj bo tako v mnogočem olajšano delo upravnemu odboru tega sklada.

V naslednjih nekaj vrsticah pa še nekaj o samem delu UO in o porabljenih sredstvih ter koliko je še sploh teh sredstev.

Upravni odbor sklada je imel v času, odkar je pričel z delom, 22 sej, in sicer v letu 1967 šest sej in v 1968. letu 16 sej. Omenil sem že tudi, da so člani UO sklada razpravljali le o vlogah,

druge stroške. Tako so na primer znašali vsi stroški zdravljenja v raznih zdraviliščih 10 milijonov 282.968 S din, potni stroški pa 419.000 S din, za stroške desetdnevnega oddiha je bilo treba odšteti 1.365.000 S din ter 174.000 S din za potne stroške. Poleg že omenjenih sredstev pa je delavski svet še dodatno sklenil, da se iz tega sklada lahko v izjemnih primerih plača tudi izredna pomoč. Tako je na primer dobila iz tega sklada 100.000 S din MARIJA ŠIBILA iz Apač, ki je na tragičen način izgubila svojega moža in ostala brez sredstev, prav tako pa je UO odobril ALOJZIJ MESARIČ ter SLAVICI JANČES (obe sta iz Kidričevega) 80.000 S din za kritje (tu namreč mislim delno kritje) nastalih potnih — prevoznih stroškov, ki sta jih imenovani imeli, ko sta hodili vsako nedeljo na obisk k svojima težko bolnima možema v ljubljanske bolnišnice. Tako je torej bilo skupno porabljenih sredstev iz namenske dotacije 12.420.960 S din, iz česar si je že lahko izračunati, da je od 15 milijonov S din, ki

Magnetni potni list

Spričo sedanjega razvoja se bo v zračnem prometu kmalu podvojilo število potnikov. Na pariškem letališču Orly je ob konicah že zdaj strahotna gneča, čeprav zahteva odprava potnikov povprečno samo dvajset sekund. Francosi so pred kratkim izdelali predlog, da bi še bolj pospešili odpravo potnikov. Bistvo francoskega predloga je magnet. Eden izmed vogalov potnega lista je iz plastične snovi. Na eni strani je fotografija lastnika z osebnimi podatki, na drugi pa so dopolnilni podatki. Vse je zabeleženo magnetno. Uslužbenec vloži potni list v poseben aparat, ki v delcu sekunde da zanesljiv odgovor, ali sme potnik nadaljevati pot ali ne. Ta sistem bi skrajšal odpravo oziroma kontrolo na dve do tri sekunde in bi dokaj pospešil potniški promet.

Reagiranje sindikatov na zasedbo Češkoslovaške

DOGODKI V ZVEZI S ČEŠKOSLOVASKO SO PRECEJ VPLIVALI NA POLITIČNO SITUACIJO V SVETU, PRAV POSEBNO PA NA MEDNARODNO DELAVSKO IN SINDIKALNO GIBANJE. RAZVOJ JE POKAZAL, DA JE OKUPACIJA ČEŠKOSLOVASKO IZZVALA ZAOSTROVANJE MEDNARODNEGA POLOŽAJA IN OPOGUMILA PRISTASE HLADNE VOJNE, BLOKOVSKO POLITIKE IN INTERESNIH SFER. TAKE POSLEDICE OTEŽUJEJO POGOJE DELA SINDIKALNIH GIBANJ V SVETU IN SLABSIAJO NJIHOVE MEDSEBOJNE ODNOSI.

V želji, da bi pomagali prebroditi nastale težave v svetovnem sindikalnem gibanju, so jugoslovanski sindikati takoj po agresiji petih držav Varšavskega pakta na Češkoslovaško naslovili pismo vsem nacionalnim sindikatom in mednarodnim organizacijam, s katerimi sodelujejo, v katerem so obsodili akt nasilja na svobodno državo in njen delavski razred.

Večina tujih sindikatov je na pismo sveta odgovorila in prav tako obsodila intervencijo na Češkoslovaško.

Avstrijska sindikalna federacija (ÖGB) izraža obžalovanje zaradi okupacije ČSSR in daje podporo »borbi češkoslovaškega naroda za svobodo in neodvisnost«. Organizirala je 5-minutni protestni štrajk ter do nadaljnjega prekinila vsako sodelovanje s sindikati držav, katerih čete so sodelovale v intervenciji.

Belgijska generalna federacija dela (FGTB) je izdala dve deklaraciji, v katerih obsoja vstop sovjetskih oboroženih sil in smatra, da je to »v nasprotju s pravili mednarodnega prava«.

Danska sindikalna federacija (LO) je zaradi agresije na Češkoslovaško prekinila sodelovanje s sindikati SSSR. V pismu naslovljenem Centralnemu svetu Sovjetskih sindikatov je rečeno: »Med sindikati naših držav ne bo več stikov, ker se ne moremo o ničemer več pogovarjati.«

Generalna konfederacija dela (CGT), največja francoska sindikalna centrala, navaja v svojem pismu, da »dogodki na Češkoslovaški povzročajo vznemirjenje francoskih delavcev, ki čutijo globoko prijateljstvo in solidarnost s svojimi češkoslovaškimi brati«. Ta ista centrala pa je obsodila 10-minutni štrajk v znak solidarnosti z delavci ČSSR, ki ga je organizirala druga francoska sindikalna centrala, Demokratična konfederacija dela (CFDT). Kot razlog te obsodbe navaja, da je ta iniciativa »neoportuna« ter da lahko izzove konfuzijo, katero bi izkoristile »reakcionarne in proimperialistične sile«. Francoska demokratična konfederacija dela (CFDT), druga največja sindikalna centrala v državi, je poleg 10-minutnega štrajka posredovala tudi pri sindikatih varšavske petorice ter zahtevala od njih, da naj se zavzemajo za umik tujih čet iz ČSSR.

Holandska sindikalna federacija (NVV) je takoj po agresiji poslala telegram Prezidiju sovjetskih sindikatov z zahtevo, da »rusko sindikalno gibanje« interve-

nira za umik čet, »ki so okupirale ČSSR« in da se ponovno uvede svoboda češkoslovaškemu narodu.

Vse tri italijanske nacionalne sindikalne centrale: Generalna konfederacija dela (CGIL), Italijanska unija dela (UIL) in Italijanska konfederacija krščanskih sindikatov (CISL), so ostro reagirale in obsodile agresijo na ČSSR. »Nesprejemljiva vojaška intervencija je podpora bivši birokraciji, lahko samo zavre proces razvoja sil, ki teže h krejptvi socialistične družbe«, navaja v svojem sporočilu CGIL. Ostali dve sindikalni centrali sta organizirali 5-minutni štrajk.

Norveška federacija sindikatov (LO) je v znak protesta opustila nameravano sodelovanje s sindikati držav, katerih čete so intervenirale v ČSSR. V pismu, naslovljenem sindikatom teh držav, je med drugim rečeno: »Ostro obsojamo uporabo sile za dušenje nacionalne svobode in samoupravljanje neke države.«

Sindikati ZR Nemčije so prav tako ostro obsodili agresijo. Nemška sindikalna federacija (DGB) je poleg protestnega pisma v znak solidarnosti z delavci ČSSR, razglasila petminutno prekinitev prometa. Prav tako so zahtevali, da Mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov v zvezi s Češkoslovaško posreduje pri generalnem sekretarju OZN. Zaradi agresije na ČSSR je nemški sindikat kovinarjev preklical vabilo za udeležbo na kongresu predstavnikov sindikatov SSSR, Poljske, Madžarske in Bolgarije.

Obsodbo agresije in podporo narodu in delavskemu razredu ČSSR so izrazili tudi mnogi drugi nacionalni sindikati: Svice, Velike Britanije, ZDA, Kanade, Turčije, Izraela in ostali.

Sindikati večine dežel v razvoju so prav tako izrazili zaprepaščenost in ogorčenje zaradi agresije na Češkoslovaško.

V resoluciji Generalne unije Tunizije je rečeno: »Delavci Tunizije so zelo zaskrbljeni zaradi uporabe sile s strani skupine držav za vsiljevanje češkoslovaškemu narodu metode za izgradnjo socializma, ki so nasprotne njihovi volji in realnosti njihove države.« Konfederacija mehiških delavcev, Peruska konfederacija dela in ostale so tudi obsodile okupacijo Češkoslovaške ter zahtevale, da se OZN zavzame za ohranitev suverenosti ČSSR.

Kdo je podprl agresijo? Poleg sindikatov petih držav — udeleženk agresije, je največ sindikatov iz nerazvitih dežel, kot so: Sindikalna konfederacija dela Kolumbije, sindikati Severnega Vietnama, Severne Koreje, Konfederacija dela Južni Jemen in podobno.

Sindikati nekaterih držav so se izognili kakršnikoli izjavi in komentarju. To so sindikati nekaterih arabskih držav in Zveza sindikatov Finske.

Intervencijo so obsodile tudi vse mednarodne sindikalne organizacije.

Mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov, v kateri so včlanjeni v glavnem zahodni sindikati socialdemokratskih strank, kot tudi njihove strokovne unije, so (Nadaljevanje na 8. strani)

POMEN TRDEGA KROMANJA

Postopek, pri katerem se plast kroma elektrolitično nanaša neposredno na kovinsko površino, da se ta z njo zaščiti, imenujemo trdo kromanje. S tem skusamo doseči veliko trdoto površine, veliko odpornost proti obrabi (eroziji) in kemijskim vplivom (koroziji) ter zmanjšanje tornega koeficienta. Ta postopek je v rabi predvsem pri merilnem, rezilnem in drugem orodju.

Glavna lastnost elektrolitično nanesene plasti s kromom je velika trdota. Krom kot kovina ima po Mohsovi skali trdoto 9,

volfram 7,5. Zaradi svoje velike trdote je odporen proti vsaki obrabi pri suhem trenju na merilnem orodju, proti obrabi pri trenju v mazivih na tečajih, gredeh itd. Na splošno bi lahko rekli, da imajo pokromani deli 5—10-krat daljšo življenjsko dobo kakor ostali nepokromani. Trdi krom ima zelo majhen torni koeficient, na primer:

krom na krom 0,12, krom na jeklu 0,17 (za primerjavo jeklo na beli kovini 0,25, jeklo na jeklu 0,3). Slabo pa se krom obnaša na aluminijevih zlitinah,

krom na kromu pa se naj ne uporablja. Razlog navajam v naslednjem:

svetla površina pri mazanju ni nobena prednost, ker je adhezivnost take površine za maziva manjša kakor pri jeklu in litem železu.

Če nastanejo težave pri mazanju kromanih površin, jih napravljajo porozne. Slaba poroznost kroma, da bi se močil, pa ima tudi prednosti; tako je na primer pri predelovanju mehkih kovin, ker se na kromano orodje ne lepijo. Poseben primer te lastnosti so pokromane varilne naprave, na katere se ne prilepljajo kapljice kovine.

Kromane površine so neobčutljive za razne kemikalije in prenašajo nizko temperaturo zelo dobro. Krom oksidira pri barometriškem tlaku šele pri 600° C, njegovo tališče pa je 1800° C. Proti zračnim vplivom je neobčutljiv in omogoča dobro zaščito že s plastjo, debelo 0,003 mm.

Klorovodikova kislina pa krom zelo močno razjeda.

Adhezivnost kroma k podlagi je odlična, prav zaradi posebne molekularne strukture. Zveza s podlago je popolnoma homogena. Adhezija je tem boljša, čim bolj gladka in neporozna je površina podlage, posebno še, če je dobro polirana. Prednostno zanj je, da teče postopek v hladnem in znaša temperatura komaj 60° C. Zaradi tega je to edini postopek za utrjevanje površine, pri katerem se ni treba bati deformacij zaradi toplotne obdelave.

Nadaljnja zelo dobra je uporaba galvanskega kromanja ter nanašanje le-tega na obrabljena mesta in predmete, ki so šli v proizvodnji zaradi napačnih mer v izmeček.

Trdo kromanje je uporabno za večino jekel, za sivo litino razen grafitne, pa tudi za baker, nikelj, aluminij in zlitine.

H. V.

Žarnica in žebelj

Ameriški elektrotehniški gigant General Electric je začel izdelovati za posebno zahtevne pogoje žarnice, prevlečene s silikonskim elastomerom. Drobnoplast silikona, ki je popolnoma prozorna, je tako odporna, da zelo učinkovito ščiti žarnico pred udarci in drži drobce stekla skupaj, čeprav žarnica popolnoma razpoka. Povrh prestra prevleka tudi hude temperature preobremenitve, zaradi katerih običajno vselej žarnice popokajo, npr., če padejo vodne kapljice na razbeljeno žarnico. Skozi to žarnico lahko zabijemo žebelj in se pri tem ne bo razletela.

Pontonski most iz stekla in peno

Izdelali so ga v Veliki Britaniji, povzročil pa je precej pozornosti. Sestavni deli pontonskega mostu merijo 3 x 3 metre in tehtajo po 300 kg, tvori pa jih lupina iz plastične mase in steklenih vlaken, medtem ko so plavci napolnjeni s plastično peno. Elementi mostu so izoblikovani tako, da jih je mogoče zelo lahko sestavljati z vseh strani, zaradi izbire materiala pa so izredno lahki, odporni in kajpak nepotopljivi. Če se spomnimo izredno dobrih izkušenj s čolni iz plastične mase in steklenih vlaken, bi novim pontonskim mostovom lahko obetali uspešno uveljavitev.



Kokol Rudolf je vodja šamoterjev

Hidravlični prenos rud!

Patentirani hidravlični sistem za prenos premoga in rud, vertikalno in s strani iz podzemnih rudnikov je ocenjen kot tehnično najnaprednejši svoje vrste. Lahko se prilagodi vsem vrstam del v rudnikih in se lahko uporablja tudi v drugih panogah industrije.

Sistem imenovan »Hidrolift« se sestoji iz črpalke, tlačnega rezervoarja, v kateri se tovari premog ali ruda, vhodne cevi, ki dovaja vodo pod pritiskom v dvigalne cevi, po kateri se prevažajo trdna telesa, potopljena v vodi. Slika prikazuje sestavo osnovnega sistema, ki izkorišča dotekajočo vodo v rudniku, kot prenosnika trdnih teles. Po drugi varianti pa se lahko voda iz površja (reke ali posebni bazeni) črpa v tlačni rezervoar, ter služi kot prenosnik. Sistem deluje na osnovi šarž premoga ali rude. Tlačni rezervoar (8) se napolni z rudo ali premogom in se zapro vhodna vrata. Črpalka (5) poganja vodo pod pritiskom po vhodni cevi (6) na dno rezervoarja (8). Tu voda izstopa kot curek (7) in potegne s seboj trdna telesa in jih dviga po dvigalni cevi (4). Na vrhu dvigalne cevi se trdni predmeti z vodo izlivajo na sito (1), kjer se odstrani voda in trdni predmeti padajo v bunker (2), odkoder se tovorijo. Vo-

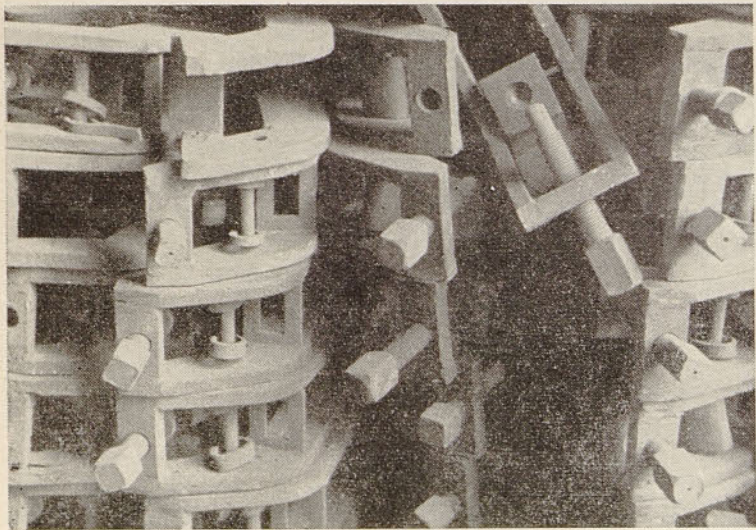
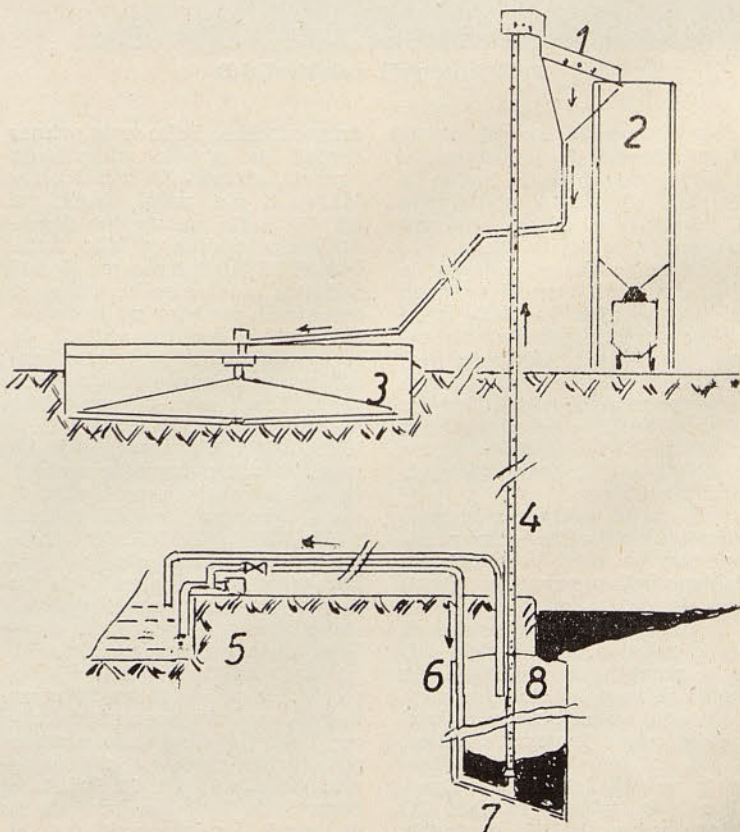
da odteka iz lijaka pod sitom (1) v bazen za nadaljnjo uporabo.

Razmerje trdna telesa—voda je odvisno od razdalje med vstopom v dvigalno cev in njenim izstopom na sito. To se mora stalno menjati s kontrolo te razdalje in se giblje od 0:1 do 1,5—1 razmerja trdno telo—voda po volumenu. Koeficient razmerja je znatno večji kakor pri drugih hidravličnih prenosnih sistemih.

Dvigalna cev prenaša dele trdnih teles do 75 % svojega premera. Za neprekinjeno delo se lahko uporabljata dva sistema tlačnih posod tako, da se ena polni, druga prazni.

Sistem daje razne možnosti za vse vrste rudarstva in industrije. Ima določene prednosti: od gibljivih strojev je potrebna samo tlačna črpalka. Stroški nabave in montaže znašajo samo okrog 35 % stroškov za običajne sisteme dviganja in prenašanja, je možno avtomatiziranje pri zelo nizkih stroških. Ker se lahko prenašajo razmeroma velika trdna telesa, se zmanjšujejo stroški drobljenja v rudniku in njihovo odvodnjevanje.

Konstrukcija: Derec Davies R. H. Buchanan Australija.



Spone za anodne kline

ZNANOST - ZNANJE DELOVNEMU ČLOVEKU

Jugoslovansko društvo za širjenje znanstvenih spoznanj »Nikola Tesla« v Beogradu je v začetku prejšnjega leta povabilo Zvezo inženirjev in tehnikov k sodelovanju v široko zasnovani akciji, z namenom približati znanost — znanje vsakemu delovnemu človeku. To akcijo so podprle zvezne in republiške družbene politične organizacije, zavedajoč se pomena znanosti in znanja za naš splošni družbeni in gospodarski napredek.

Zaradi uspešnega vključevanja v širši gospodarski prostor zunaj naših meja, je potrebno uvajati v proizvodnji moderne tehnološke postopke. Osvajanje novih, popolnejših tehnologij in sodobne organizacije dela pa zahteva širše splošno in poglobljeno strokovno znanje.

Društvo inženirjev in tehnikov v Kidričevem sprejema pobudo jugoslovanskega društva za širjenje znanstvenih spoznanj. Na svojem občnem zboru je sprejelo sklep, da usmeri svoje delo k uresničevanju te zamisli.

S tem člankom želimo seznaniti kolektiv naše tovarne s programom društva v letu 1969, katerega vsebina je »znanost delovnemu človeku« in zajema:

1. Poljudna predavanja o dosežkih pri znanstvenih in raziskovalnih delih, zanimiva za člane našega kolektiva.

2. Predavanje sodobnih strokovnih filmov iz različnih področij znanosti in tehnike, posebno pa še iz področja aluminijevske industrije.

3. Ekskurzije z ogledom tovarne IMPOL v Slovenski Bistrici, tovarne dušika Ruše in mariborske livarne.

4. Objavljanje krajših zanimivih sestavkov s področja znanosti in tehnike v tovarniškem časopisu »Aluminij«, v rubriki »Znanost — znanje delovnemu človeku.«

Namen naših članov je, da z izbiranjem in objavljanjem takih sestavkov seznanjajo bralce z dosežki znanosti in tehnike doma in na tujem.

O času predavanj in predvajanju filmov bomo kolektiv obveščali v našem časopisu »Aluminij« ter z obvestili na oglasnih deskah po posameznih obratih.

Zelimo, da bi vsi, ki jim je program društva namenjen, s svojim sodelovanjem podprli naša prizadevanja in izkoristili možnosti za razširitev splošne razgledanosti ter obogatitev strokovnega znanja.

Varnostni koeficient pri konstruiranju

Mladi konstrukter je postavljen pred odgovorno izbiro, ko se odloča za primeren varnostni koeficient pri konstruiranju novih strojnih naprav. Šolska predavanja dajo dovolj znanja v statiki in brdnosti, če je obvladal predpisane učni program. S primernimi navodili začne brez velikih težav s konstruiranjem in dimenzioniranjem mirujočih konstrukcij in klasičnih strojnih elementov. Upoštevanje mora pri tem delu razne zvezne odredbe. Zal se te večinoma nanašajo na gradbene elemente, medtem ko za razne sunkovite obremenitve te odredbe ne predpisujejo maksimalnih dopustnih napetosti v materialih, temveč kratkoma svetujejo odnosno predpišejo uporabo predpisov visokorazvitih industrijskih držav. Pri nas se v takih primerih mnogo poslužujemo tehničnih predpisov Zvezne republike Nemčije, saj nam je nemška literatura z izredno bogato izbiro normiranih industrijskih izdelkov in posameznih strojnih elementov zaradi sosesčine najbolj dosegljiva. Naši večji izvozniki morajo mnogokrat upoštevati zahteve kupcev in tudi predpise drugih držav. Indijci so zahtevali od Litostroja angleške norme pri dobavi dvigal, Novozelanci pri dobavi vagonov od Zelezniške delavnice itd. Pri tem je težava za mlajše tehnične strokovnjake, ker zaradi pomanjkanja znanja tujega jezika ne poznajo dovolj inozemske strokovne literature.

Da preidem na jedro, ki ga nameravam obravnavati v članku. Ekonomična konstrukcija ali strojna naprava naj bo zasnovana na skrajni meji med dopustno obremenitvijo z upoštevanjem odgovarjajočega varnostnega koeficienta in vendar z dovolj dolgo življenjsko dobo. To velja za nepredvidene in nestalne sunkovite obremenitve, ki se pojavljajo občasno na strojih. V mnogih primerih je pri sunku znana smer ali velikost dinamične sile, še večkrat se pa sila ne more ugotoviti. Računsko se dokazuje samo z raznimi predpostavkami, točno pa se dokazati ne da. Včasih je znana sila udarca, a ni poznano število udarcev, npr. pri transportnih strojih, dvigalih itd. Imamo tudi nasprotno primere, kjer je znano število nihajev, a je sila, ki jih povzroča, nepoznana. Za primer naj navedem vibracije, ki nastajajo zaradi obrabe rotorjev v ventilatorjih, črpalkah in ostalih rotirajočih strojih. Mnogokrat pa ni znana niti sila, niti število udarcev, kot je to pri drobilnikih, čeprav so te sile znatne in se jih pri projektiranju mora upoštevati. Konstrukter, ki še nima večletne prakse, se pri tem znajde v težavah, ker večja proizvodna podjetja drže varnostne faktorje, ki so jih pridobila z dolgotrajnim izkustvom, za poslovno tajnost, saj zavisi od tega cenjenost produkta in konkurenčna sposobnost proizvajalca.

Vemo, da je varnostni koeficient

$$\nu = \frac{\sigma_{zr}}{\sigma_{dp}}$$

kjer predstavlja σ_{zr} z rušilno napetostjo, σ_{dp} dopustno napetost, a ν varnostni koeficient. V tehnični mehaniki inž. Lea Novaka najdemo pod osnovnimi pojmi »Nauka o trdnosti« sledečo tabelo s povprečnimi varnostnimi koeficienti:

Način obremenitve	Les				Kamen	Vrvi
	Jeklo	Lito železo	nateg	tlak		
Mirujoča obremenitev brez sunkov	3	6	6	4	10	4
Nestalna z zmernimi sunki	4	8	7	5	20	5
Obremenitev z močnimi sunki	5	10	8	6	30	6
	6	—	10	7	40	7

Čeprav je ta tabela z varnostnimi koeficienti mišljena za šolsko uporabo, jo je deloma možno uporabiti tudi v praksi. Zal pa pisec omenjene učne knjige ni točno definiral termine: nestalna obremenitev brez sunkov, z zmernimi sunki in z močnimi sunki. Te definicije enostavno ni mogoče napisati. Zato izvaja, da so zaradi neenakomernosti strukture materiala povsem točni in brezpogojno veljavni podatki nemogoči. Nadalje omenja tudi velikost prereza konstrukcijskega dela, od katerega tudi zavisi varnostni koeficient odtodno dopustna napetost. Spričo tega, da so povsem točni podatki nemogoči, je Wöhler ugotovil s poskusi, da se material zruši pri ponovnih obremenitvah pri mnogo manjši sili kakor pri enkratni obremenitvi. Znani teoretik Bach je izdelal tabelo za mirne obremenitve in za razne materiale, v kateri definira termine, vendar loči samo tri različice:

- Statična I. obremenitev bo počasi narasla od nič na maksimalno končno vrednost F_{maks} (konstrukcija v gradbeništvu);
- Utripajoča II. obremenitev naraste na maksimalno vrednost in pada nato na nič ter se to utripanje ponavlja (razni strojni deli);
- Izmenična III. obremenitev niha med pozitivno in negativno enako veliko maksimalno dopustno silo od $+F_{maks}$ do $-F_{maks}$ (ojnice).

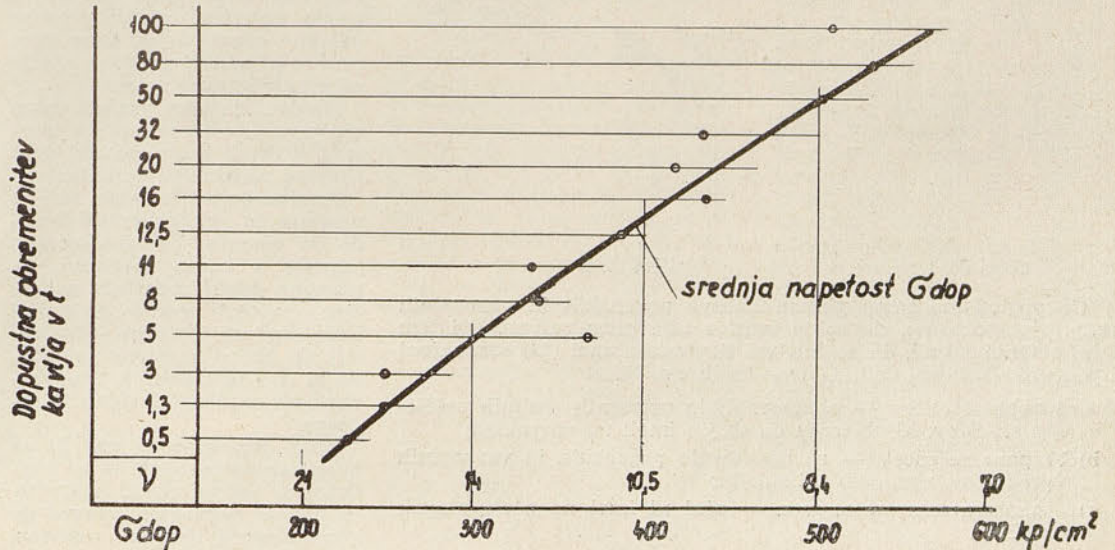
Tabela z zgornjo razvrstitvijo je v vsakem strojniškem ali gradbenem priročniku, pa tudi v raznih varnostnih predpisih, zato tu ni prikazana. Tabele vsebujejo dopustne obremenitve z razponom. Pojavi se vprašanje, katero dopustno obremenitev naj vzamemo iz razpona. Na splošno velja pravilo, da moramo za male preseke uporabiti nizke dopustne napetosti, a za velike preseke maksimalne dopustne napetosti. Toda kaj so mali in veliki preseki, to je relativen pojem. Sestavljačev tabele prepušča v večini primerov presojo konstruktorju, samo za nekoliko primerov postavlja predpise zakonodavec. Odločitev je še težja, če so sile sestavljene iz normalnih in tangencialnih sil, ki delujejo v raznih velikostih in smereh. Čim več je spreminjajočih se sil, višji varnostni koeficient, oziroma nižja dopustna obremenitev je umestna. Odredbodajalec je nekaj redkih primerov točneje opredelil. Poglejmo dimenzioniranje gredi za kombinirano obremenitev. Če pri enostavnem izračunu zamenarimo upogibni moment ali se ta ne da točno izračunati, predpisuje dopustno tangencialno napetost τ_{dp} za razne primere gredi, s tem pa tudi varnostne koeficiente, kot sledi:

za $d \leq 25$ mm	$\tau_{dp} \leq 100$ kg na cm^2
za $d = 25-50$ mm	$\tau_{dp} \leq 200$ kg na cm^2
za $d = 50-80$ mm	$\tau_{dp} \leq 300$ kg na cm^2
za $d > 80$ mm	$\tau_{dp} \leq 400$ kg na cm^2

Iz tega izračunamo varnostne koeficiente in jih med seboj primerjamo. Nahajajo se v razmerju s premeri gredi $\varnothing 25:50:80:80$ in vidimo, da se varnostni koeficient dvigne za 50 %, če za enaki odstotek gred zmanjšamo do premera 80 mm.

Poglejmo še čisti nateg. Za kavelj na žerjavu je po DIN do-

pustna obremenitev $\sigma_{dp} = 400-650$ kg/ cm^2 za material Č 1330 ali Č 1430 s σ_{zr} ca. 50-55 kp na cm^2 . Varnostni koeficient je predviden od 12,5 do 10 s pripombo »za male do velikih koristnih obremenitev«. Na hitro gledano, konstrukterju je dana poljubna izbira. V resnici ni tako. Poglejmo spodnjo tabelo, ki jo diktira predpis.



V diagramu je vidno, da je proizvajalec zvišal varnostni koeficient, saj se nahajajo stvarne napetosti v materialu med 200 in 540 kp/ cm^2 , čeprav ima pri manjših premerih boljše pogoje za poboljšanje materiala pri toplotni obdelavi. Podobne rezultate dobimo pri upogibnih momentih, ki nastajajo v kritičnem prerezu. DIN predpisuje σ_{dp} od 800-1200 kp/ cm^2 , a stvarne napetosti se vrste od 770 kp/ cm^2 naprej.

Jugoslovanski predpisi zahtevajo 6-kratno varnost za jeklene vrvi. Nemški DIN je pre-

ciznejši s svojimi predpisi z ozirom na σ_{zr} zrušilno in predpisuje od 4,5 do 9,3-kratno varnost, z ozirom na število dvigov na uro.

Kot rezime sledi, da moramo varnostne koeficiente zbirati po sledečih smernicah:

— enostavna obremenitev dopušča točen izračun napetosti v materialu — izberemo čim nižji

— votle preseke konstruiramo z nekoliko povečanimi varnostnimi koeficienti kot polne,

— ostre zareze in razni utori močno zvišujejo napetosti v materialu; če jih posebno ne upoštevamo v izračunu, je potrebno zvišati varnostni koeficient,

— na izbiro varnostnega koeficienta vpliva nadalje tudi vpliv toplote, kemični vplivi,

varnostni koeficient v dopustnih mejah,

— sestavljene obremenitve, ki v praksi ne dopuščajo točnega izračuna, zahtevajo večji varnostni koeficient,

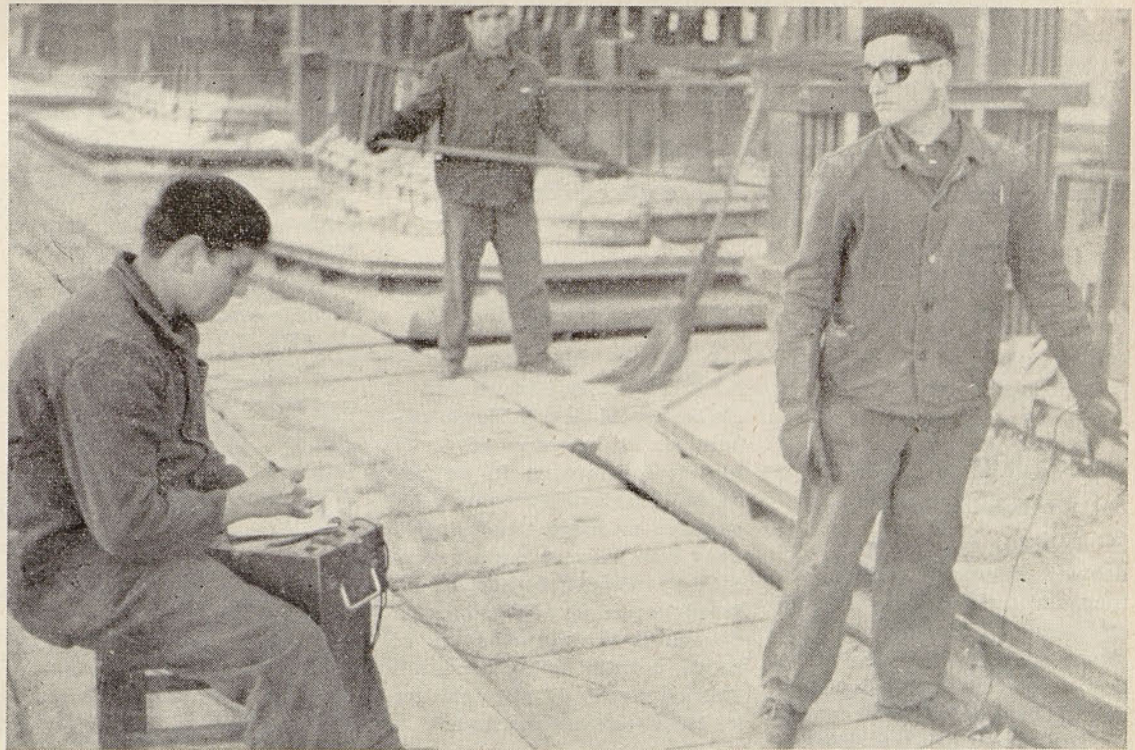
— za utripajoče, posebno še izmenične obremenitve z visokim številom spreminjajočih obremenitev ali celo z možnimi nepredvidenimi sunki je potreben zelo velik varnostni koeficient,

— z ozirom na velikost preseka moramo male preseke računati z večjimi varnostnimi koeficienti, a velike preseke z manjšimi,

vrsta materiala, obraba, korozija itd.

Iz povzetega je razvidno, da mora biti konstruktor dobro seznanjen ne samo z materiali, temveč tudi s pravilno uporabo varnostnih koeficientov, ker samo s pravilno izbiro le-teh bomo ekonomično konstruirali. V priročnikih imamo običajno samo tabele za ogljikova jekla Č 0345, Č 0545, SC 14 in ČL 050, za ostale materiale pa izračunamo dopustne napetosti iz zrušilne trdnosti, ki jih najdemo za legirane materiale v raznih katalogih in priročnikih.

A. T.



Merilci pri delu v elektrolizi A

Vlankasta svetlobna optika za osvetljevanje avtomobilov

V najnovejših konstrukcijah avtomobilov uspešno uporabljajo vlankasto svetlobno optiko v obliki tako imenovanih »svetlobnih kablov«. Ti »svetlobni kabli« so izdelani iz izredno prozornih vlaken, ki so narejena iz umetnih mas in so zato ti kabli bolj prozorni kot prejšnji, narejeni iz steklenih vlaken. Nova konstrukcija omogo-

ča, da se za osvetljevanje vseh signalnih točk na avtomobilih uporabi samo en svetlobni izvor. Na ta način se doseže znaten prihranek pri porabi električne energije. Z nameščanjem ustreznih barvnih filtrov na »svetlobne kable« se doseže potrebna barva signala.

konstruirajo v Angliji po državnem naročilu, sposobni za promet. Stirisedežni avtomobili, ki jih bo vodil in kontroliral elektronski računalnik, bodo tekli po »električnih« tirih. Taksiji roboti bodo dosegli hitrost okoli petdeset kilometrov na uro in se bodo ustavljali vsakih osemsto metrov, da bi potnikom omogočili vstop in izstop. Z luknjasto kartico bodo potniki elektronskemu računalniku navedli cilj svojega potovanja.

Taksiji roboti

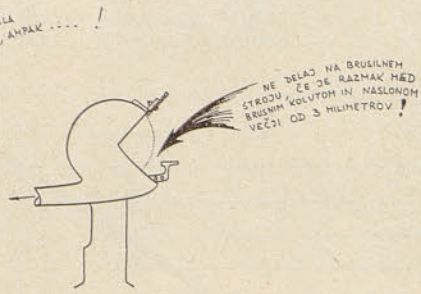
Že čez dve leti bodo lahko taksiji roboti, ki jih trenutno

Neupoštevanje varnostnih in pogonskih predpisov

V letu 1968 se je 72 delavcev ponesrečilo zaradi tega, ker niso upoštevali pogonskih in varnostnih predpisov. Od teh pa je bilo 19 delavcev, ki so zaradi nastalih telesnih poškodb morali v stalež. Zoper te ponesrečence so pristojna vodstva obratov in SVD uvedla disciplinski postopek, tem delavcem pa tudi nezgode niso priznali.



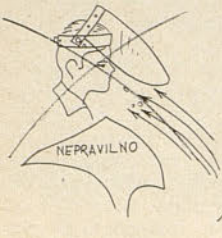
slika št. 1



slika št. 2

Če pogledamo samo glavne kršitve pogonskih in varnostnih predpisov, spoznamo, da so te kršitve bile prav naivne. Pri tem lahko omenimo tudi, da so bili vsi ti ponesrečenci (72) seznanjeni in poučeni o varnem delu. Glavne kršitve so bile:

- 8 ponesrečencev — ni uporabljalo ustreznih osebnih zaščitnih sredstev, kljub temu da so jih imeli na razpolago;
- 10 ponesrečencev — ni upoštevalo pogonskih in varnostnih predpisov, npr. delo pri strojih;
- 1 ponesrečenec — o. z. s. — očal ni imel na očeh, ampak na čelu.



slika št. 3



slika št. 4

Ako te ponesrečence razdelimo po obratih, dobimo naslednji pregled:

1. strojno vzdrževanje 7 p.
2. glinica 7 p.
3. livarna 2 p.
4. elektro vzdrževanje 1 p.
5. elektroliza 1 p.

Prav smešno je včasih, da nekateri delavci uporabljajo nekatera o. z. s. samo tedaj, ko za njimi stoji nadrejena oseba. Na splošno pa velja med delavci mnenje, da mora pri njih vedno stati »nekdo« — kot angel varuh!

Jasno je, da se bodo takšne in podobne poškodbe dogajale toliko časa, dokler vsak posameznik ne bo imel občutka za osebno varnost, za odgovornost do svoje okolice, družine in družbe!

-k

Zahvala

Ob bridki in nenadomestljivi prerani izgubi našega predragega moža, očeta

Jožeta Jančeca

predelavca šamoterja

se iskreno zahvaljujemo celi delovni skupnosti, posebej pa njegovim sodelavcem iz DE gradbeno vzdrževanje za vsestransko pomoč. Hvala vsem družbenim organizacijam, sindikalni podružnici, pevskemu zboru, gasilskemu društvu za izkazano čast ob mrtvaškem odru in spremstvo na njegov zadnji dan. Posebna zahvala tovarišem: Šeguli, Kostanjevcu, Dolinarju, Špicarju in Klemenčiču za izkazano pomoč v času njegove zahrbtni bolezni in ob najhujšem. Zahvaljujemo se tov. Zupaniču, Belšaku, Vehovarju in Klemenčiču za njihove izgovorjene besede pri odprtem grobu, kakor tudi sostanovalcem in vsem, ki so darovali cvetje, izkazali sočustvovanje in kakršnokoli pomoč.

Zalujoča žena Slavka z otroki
Jožetom, Slavkom in Marico

Zahvala

Podpisana ANGELA MLAKAR iz Apač se iskreno zahvaljujem godbi tovarniškega odbora sindikata, vsem njegovim bivšim sodelavcem, ki so pospremili mojega prerano umrlega moža na njegovi zadnji poti. Prav tako iskrena hvala govorniku za njegove besede, ki jih je spregovoril ob odprtem grobu. Še enkrat hvala prav vsem, ki so mi v tistih težkih trenutkih stali ob strani, mi pomagali ter mi težili mojo neizmerno bol.

Zalujoča žena Angela Mlakar

Zahvala

Podpisani Janez Klajnšek, zaposlen v delovni enoti osrednjih služb, se zahvaljujem tovarniškemu odboru sindikata kakor tudi organom upravljanja, ki so odobrili sredstva za zdravljenje bolnih članov kolektiva, da so mi omogočili zdravljenje v Laškem.

Janez Klajnšek,
DE osrednje službe

ANALIZE NESREČ

Glavni namen analize nesreč je odkriti vse nevarne materialne okoliščine in nepravilno ravnanje ter navade delavcev, ki so že ali pa bi utegnile povzročiti nesreče ali obolenja. Analiza nesreč je temelj preventivne varnostne dejavnosti. Nesreč ne moremo preprečevati, dokler ne vemo, zakaj in kako se dogajajo. Popolno poznavanje dejstev in okoliščin, ki obdajajo nesreče, je nujno potrebno vodstvu vsake delovne organizacije. Brez take osnove ni možna smotrna akcija za preprečevanje nesreč.

Analiza ne sme posneti samo površno vzroke nesreč in obolenj, temveč mora odkriti tudi njihove najgloblje korenine.

Analiza pa naj nikakor ne ima namena na nekoga zvaliti krivdo za nesrečo. Če analiziramo nesreče s takim motivom, ne moremo dobiti pravih podatkov o vzrokih nesreč. Prizadeti bodo skrivali bistvene informacije ali jih pa namerno popačili, da bi se s tem izognili odgovornosti ali pa druge izvlekli iz zadrege.

Vsak raziskovalec naj bi se brezpogojno zavedal, da ne analiziramo nesreč zaradi ugotovitve krivde kogarkoli, temveč da nima analiza drugega namena, kakor da ugotovi prave vzroke nesreče.

Zaradi zmotanega dogajanja nesreč naj bi jih analizirala ekipa strokovnjakov — varnostni inženir, obratni zdravnik, industrijski psiholog in socialni delavec. K temu delu je treba pritegniti še tehnične in organizacijske strokovnjake v določenih primerih.

Vodje pogonov, skupin, predelavci najbolj poznajo ponesrečenca, njegovo delovno mesto, delovni proces, opremo in stroje, ki so zapleteni v nesrečo, pa je logično, da so le-ti pravi ljudje za to, ker so najbližji dogajanju nesreče in tudi neposredno odgovorni za varnost svojih delavcev.

Neposredni vodja ne more vedno sam odgovoriti na vprašanje, zakaj je prišlo do nesreče, ter tudi ne more predložiti pravih ukrepov za preprečitev ponovitve podobne nesreče. Zato je potrebno, da v takem primeru njegovo analizo nesreče dopolni strokovnjak iz službe varstva pri delu. Tako mora ta preveriti vse analize nesreč, pri katerih ni osebno sodeloval.

Kolikor pa je vodja, kjer se je dogodila nesreča, sam prizadet, ne more analizirati nesreče, ker ne bi mogel biti objektivni.

Zelo koristno je pritegniti k analizi nesreče tudi člane komisije za varstvo, vsaj iz tistega obrata, v katerem se je nesreča pripetila. To je na eni strani dobra praktična šola, na drugi strani pa imajo delavci večje zaupanje v objektivnost analize nesreče, če pri njej sodelujejo tudi njihovi tovariši iz obrata ali pogona.

Potrebno je raziskovati vsako nesrečo, ne glede na to, kakšne so njene posledice, torej tudi nesreče, ki povzročajo le materialno škodo, in nesreče, ki so ostale brez posledic, torej brez materialne škode in telesne poškodbe.

Analiza nesreče, ki je ostala brez posledic, je za preventivo zelo koristna, ker nam pokaže vzroke, še preden so mogli povzročiti škodo ali poškodbo. Vendar se take analize v splošnem zanemarjajo. Prav tako se zelo redko analizirajo nesreče, ki so se odpravile s sodelovanjem prve pomoči, čeprav lahko taka nesreča pri ponovitvi povzroči hudo ali pa celo smrtno poškodbo.

Vodstvo delovne organizacije pa je dolžno zagotoviti popolno nepristransko, objektivno in pošteno analizo nesreče. Samo tako lahko da analiza koristne rezultate za preventivo.

Z analizo nesreče je potrebno začeti neposredno po nesreči, dokler je okolje na kraju nesreče še nespremenjeno in dokler so podatki o nesreči še neizmaščeni in v živem spominu. Če po nekaj urah se lahko pozabi na bistvene informacije ali pa se namerno ali nenamerno odstranijo ali uničijo važni dokazi.

Kako analiziramo nesrečo:

a) Analiza razmer na delovnem mestu ponesrečenca. Najprej si ogledamo področje dela in ugotovimo, ali orodje, stroji in naprave ustrezajo varnostnim predpisom, ali so nevarna mesta v delovnem procesu vidno označena in ali je zagotovljeno varno gibanje (kakovost poda, stopnic, ograj, preglednost križišč in vogalov). Nadalje pregledamo splošne pogoje dela (mikroklima, razsvetljava, ropot itd.).

Ugotovili bomo potek dela (doba dneva, letni čas, delovna izmena, odmor, dopust, akord oziroma norma).

b) Analiza delavčevega obnašanja pri delu. Z analizo moramo ugotoviti stanje in pogoje dela na mestu nesreče ter obnašanje, zdravstveno in duševno stanje ponesrečenca neposredno pred nesrečo. Ugotoviti moramo, ali so bili predvideni in tudi dejansko izvršeni varnostni ukrepi v zvezi z delom, ki ga je opravljal ponesrečenec. Ali je dobil ponesrečenec ustrezna varnostna navodila in predpisana osebna zaščitna sredstva, zakaj jih ni uporabljal, ali so ga ovirala pri delu, ali pa neposredni vodja ni dovolj energično zahteval njihovo uporabo. Ugotoviti moramo, kaj je ponesrečenec napačno storil oziroma drugače storil, kakor bi moral.

Vse te podatke mora raziskovalec sam ugotoviti. Obrniti se mora tudi za informacije na samega ponesrečenca, na njegove sodelavce in na njegovega neposrednega vodjo.

Raziskovalec mora ustvariti vzdušje zaupanja pri tistih, ki jih izprašuje o vzrokih nesreče. Samo v sproščenem razgovoru na primernem kraju, med štirimi očmi bo vsak povedal po pravici, kaj je povzročilo nesrečo. Razen samega ponesrečenca je potrebno izprašati tudi vse druge, ki so videli, kako je prišlo do nesreče ali opazili nevarnosti in nepravilnosti na delovnem okolju, organizaciji dela in vedenju ponesrečenca. Neposredni vodja ponesrečenca lahko največ prispeva k osvetlitvi nesreče, ker pač najbolj pozna nevarnosti na delovnih mestih in v tehnološkem postopku ter tudi dobre in slabe lastnosti svojih delavcev.

Če si izjave nasprotujejo, moramo njihovo verodostojnost preveriti z rekonstrukcijo dogodka na mestu nesreče, s strokovno presojo na osnovi lastnih izkušenj in opažanj v obratih ter morebitnimi izračuni, meritvami, raziskavo materiala in podobno. Ne smemo se zadovoljiti samo s površnimi vzroki in rezultati samo enega področja vzrokov. Iz pravilno ugotovljenih vzrokov je možno zaključiti, kakšni ukrepi so potrebni in praktično izvedljivi, da bi tako preprečili ponovitve podobne nesreče.

Z rezultati analize je potrebno seznaniti celoten kolektiv in ga opozoriti na nevarnosti, ki jih je odkrila analiza, in na storjene ukrepe za odstranitev vzrokov podobnih nesreč.

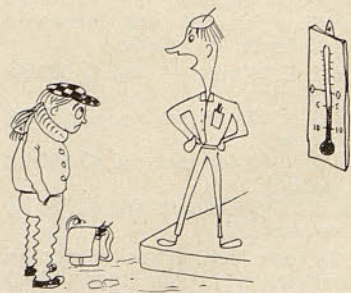
Zelo pogosto ugotavljanje nesreče — nepredvidnost ponesrečenca — je za ugotovitev vzroka premalo. Pravi vzrok dobimo, če odkrijemo, zakaj se je ponesrečenec nepredvidno obnašal.

Smisel analize vzrokov nesreč je izluščiti iz njenih rezultatov neposredne ukrepe za preprečevanje nesreč.

HUMOR

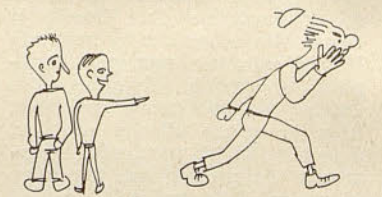


... In Jaka je zopet ženi ukradel kuhalnik, s katerim si bo ogrel kabino žerjava v livarni.

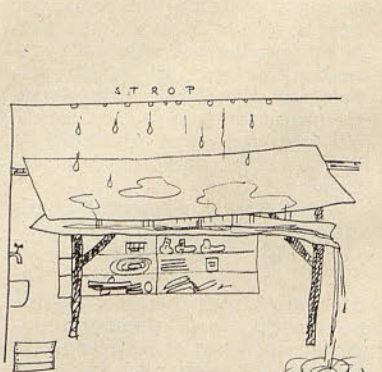


— Tov. šef, delam na dekantaciji, ali bi lahko dobil krzneni jopič?

— Tov. Tiluk, kaj ste nori, saj še ni —10° C!



— Kaj pa Joža stoka?
— Dobil je poljub od nezaščitenega peskalnega stroja, ko...
— Ja, kdaj pa bo zaščiten?
— Tedaj, ko bo nekdo oslepel!



ZEŽ V SKLADIČU ELEKTROLIZE

1100 km dolg plinovod Iran—SZ

Sovjetska zveza bo dobavila Iranu 34 turbokompresorjev za 14,7 milijona dolarjev. Uporabili jih bodo pri gradnji velikega plinovoda med Masžid So-

lejmanom in Astaro na sovjetski meji. 1100 km dolg plinovod bo dovajal SZ iranski plin. Z njim bo Iran odplačeval posojilo 350 milijonov dolarjev, ki ga je dobil od sovjetske vlade za izgradnjo velikega metalurškega kombinata.

Vam namenjena rekreacija

PRIZADEVNI UPRAVNI ODBOR TVD »PARTIZAN« KIDRIČEVO JE NA SVOJIH SEJAH RAZPRAVLJAL O REKREACIJI ČLANOV TGA. DOLOČENE SO BILE URE REKREACIJSKE VADBE, VENDAR JE NANJE PRIHAJALO PREMAJHNO ŠTEVILO ČLANOV. MORDA JE BILA TEMU KRIVA NEZADOSTNA PROPAGANDA, ZATO JE VODSTVO DRUŠTVA SKLENILO, DA VAS SEZNANI O PONOVI UVEDBI VADBE. REKREACIJSKA VADBA BO ODSLEJ VSAK ČETRTEK PO DVAJSETI URI. VABLJENI SO VSI, POSEBNO ŠE TISTI, KI OPRAVLJAJO ENOSTRANSKO DELO. VADBO BO VODIL STROKOVNI VODJA DRUŠTVA.

OBSTAJA TUDI KOŠARKAŠKA SEKCIJA V REKREACIJSKE NAMENE. TA DELUJE VSAKO SREDO, PRAV TAKO PO DVAJSETI URI.

VSI, KI SO ZAINTERESIRANI ZA REKREACIJSKE URE, NAJ SE PRIJAVIJO DRUŠTVU. VPISOVANJE NOVIH ČLANOV JE OB SREDAH OD 16. DO 18. URE V DRUŠTVENI PISARNI NAD TRGOVINO.

Telesna kultura za vsakogar Za zimski čas

Vrstice so namenjene vsem, ki so se kdajkoli spustili po snežni odeji, pa tudi tistim, ki to žele, seveda ne smemo pa pozabiti na naše najmlajše, ki jim je zimski šport najbolj pri srcu.

Priporočam vsem, ki so se že smučali, pa so iz kakršnihkoli vzrokov prenehali, naj se vrnejo na smučišča, prav gotovo bodo pridobili mnogo več kot gospodinje z BIOMATOM, ki ima samo tri bistvene prednosti. Vaša vedrina, svežina, dobro počutje, pridobitev novih moči, ohranitev mladosti, vse to bo prispevalo, da se boste vrnili v svojo mladost. Obenem boste preprečili staranje. Poskusite veselo na popoldanski izlet z avtomobilom do Ptujске gore, potem pa po blagi strmini urite svoje telo, da boste lažje opravljali vsakdanje delo.

Vsem tistim, ki so že nekoliko v letih, pa so se kljub temu odločili, da pričnejo smučati, pa čestitam in jim želim veliko sreče. Skušal vam bom pomagati z nasveti o smučarski opremi. Najpogosteje se sprašujemo, kakšne smučiči bi potrebovali. Smučiči za začetnike naj ne bodo predolge. Odrasel začetnik naj ima smučiči nekoliko daljše od svoje višine. Takšne smučiči lahko uporabljate tako dolgo, dokler si ne pridobite znanja varnega zavijanja, ustavljanja, skratka dokler ne obvladate osnovne šole smučanja. Če ste se odločili za nakup smučarske opreme, vam svetujem, da si kupite nekoliko boljše varnostne vezi. Smučiči so lahko nekoliko cenejše, ker se sčasoma obrabijo ali pa zlomijo. Varnostne vezi nam ostanejo in jih pritrdimo na nove smučiči. Boljše varnostne vezi vas bodo obvarovale poškodb in zlomljenih smučiči. Konec koncev pa je važno tudi to, da ste se sploh odločili za ta šport.

Mogoče bo kdo rekel, da nimam prav, toda res je, da so časi, ko ste se vi, starši, smučali na doma izdelanih smučeh, ki so bile bolj podobne deskam, minili. Če nimate denarja, to preprosto povejte otroku in moral bo počakati do naslednjega leta. Nikar mu ne govorite, na kakšnih smučeh ste se vi smučali.

Smučiči se nam mnogo bolj obrestujejo, kot pa če bi naložili denar v banko. S tem mislim na zdravje, ki si ga pridobimo na svežem zraku, utrjevanju celotnega organizma.

Da vam bo lažje pri nakupu smučiči za vašega otroka, vam svetujem, da jih kupite takoj, ko dobro obvladajo hojo in tek po snežni površini, kamor boste hodili z njimi na sprehod. Spr-

va ga boste morali držati in voditi tako, kot ste ga učili hoditi.

Poznamo posebno kratke smučiči, ki jih kupujemo prav majhnim otrokom — cibibanom od 4. do 6. leta starosti. Te smučiči imajo namen otroka zgodaj navajati na smučanje s tem, da na njih hodi, se obrača in kdaj pa kdaj tudi spušča po zelo blagem bregu. Ker se je na takih kratkih smučeh lažje gibati, pač pa nekoliko težje obdržati ravnotežje med drsenjem navzdol, so zelo primerne za prve poskuse malega neboljenca, saj prav hoja s takimi smučmi po ravnem posreduje osnovno znanje, ki se pozneje tako bogato obrestuje.

Večjim, starejšim začetnikom naj bodo smučiči dolge kot je njihova višina. Ni preveč, če segajo nekaj centimetrov čez glavo (največ do kolenca). Zanj so primerne dražje vezi, kajti ko bo obvladal osnovne veščine smučanja, je nujno, da dobi daljše smučiči, vezi pa lahko koristi še več let.

Kakšne naj bodo palice? Brez razlik v kvaliteti, kajti za vse so najprimernejše jeklenke. Navadne leskove in iz drugega lesa so nevarne, ker se pri padcu lahko zlomijo ter započijo v telo.

Tudi obutev naj bo primerna, predvsem za starejše, ki jim noga več ne raste, saj pravijo, da so DOBRI ČEVLJI POL USPEHA pri vadbi. Najbolje je, ko jih kupujete, da si obujete ene tanke in ene volnene debele nogavice. Noga vam mora biti v čevlju kot ulita, brez bolečin in odvečnih prostornin. Tanke in debele nogavice si obujete tudi takrat, ko greste na smučanje.

Kadar smučate, se primerno oblecite, ne preveč in ne pre malo. (Nadaljevanje na 8. strani)



Nam najbližji zimski rekreacijski center je Pohorje

ODSLEJ AMATERJI

ČEPRAV SE JE ZDELO, DA JE POLOŽAJ OKROG OBSTOJA NK ALUMINIJA DOKONČNO POPOLNOMA JASEN IN DA NE PREOSTANE DRUGEGA, KOT OPUSTITI VSAKO UPANJE, DA BI SE V KIDRIČEVEM OBRDŽAL NOGOMETNI KLUB (NAJMANJ PA DRUGOLIGAS), PA PRIHAJAJO SEDAJ IZ TABORA ALUMINIJA DOKAJ RAZVESELJIVE IN PREDVSEM ZANIMIVE VESTI. VERJETNO O TEJ ZADEVI NE BI NITI PISALI, KAJTI NA RACUN NOGOMETA JE ŽE POVEDANEGA DOVOLJ, ŠE VEČ PA DANIH PIKRIH PRIPOMB, V KOLIKOR NE BI BILI PREPRICANI, DA BO ČLANE KOLEKTIVA LE ZANIMALO, KAJ SE DOGAJA ZA OGRAJO NA STADIONU.

Da bi zadeva bila nekoliko bolj jasna, se bomo vrnili le za nekaj časa nazaj in podali nekaj pojasnil. Ni dolgo tega (nekaj več kot dva meseca), ko je prejšnji upravni odbor sklical izredno skupščino z namenom predložiti ukinitve kluba, ki je zašel v take težave, da je vsako nadaljnje delo postalo nemogoče. Na tej skupščini ni bilo soglasja za ukinitve kluba, pač pa je bila imenovana komisija, ki naj bi proučila možnost (zato so podani predlogi s strani nekaterih forumov v občini) združitve NK Aluminija in NK Drave v občinski klub, ki bi ob podpori vseh gospodarskih organizacij v občini imel več možnosti za delo.

O tem, kako so potekali pogovori in če so bile možnosti za uspešno delo, ni vredno govoriti, še manj pa o tem, ali so vsi tisti, ki so svojčas toliko govorili o potrebi združitve, karkoli ukrenili, da bi prišlo do realizacije te zamisli. Vsekakor pa je treba omeniti, da je komisija pri svojem delu naletela na velike težave in da je dokončni odgovor sosedov iz Ptuj bil negativen. Po vsem tem komisiji ni preostalo nič drugega, kot še enkrat sklicati izredno skupščino in celotno zadevo dati v ponovno razpravo. Takoj naj povemo, da so v času od sprejetja negativnega odgovora pa do izredne skupščine, igralci in posamezni privrženci Aluminija začeli z akcijo, ki so jo imenovali »rešimo, kar se rešiti da«.

O tem, koliko je bila vredna oziroma pomembna spodbuda igralcev za to akcijo, bomo spregovorili nekoliko pozneje. Takšno je torej bilo vzdušje pred in na sami izredni skupščini. Logična posledica vsega tega je bila, da je bil sprejet sklep o nadaljevanju dela. Mimogrede naj povemo, da so bili taki in podobni sklepi že večkrat sprejeti, niso pa bile narejene analize o možnosti za nadaljnje delo. Najprej je bil imenovan (ni voljen) 5-članski začasni odbor in 3-članski nadzorni odbor, ki naj bi vodil delo do konca tekmovanja, ko bo redna letna skupščina.

Sedaj pa nekaj besed o igralcih. Omenili smo že, da so tudi igralci bili spodbudniki za nadaljnje delo. Njihova solidarnost in predvsem zanimanje za delo je najbolj prišla do izraza, ko so se odločili, da bodo na-

daljevali z delom kot amaterji in da bodo s klubom soglasno razveljavili pogodbe (ta je ena od osnovnih značilnosti profesionalizma oziroma polprofesionalizma). In prav to je tisto, kar daje možnost za nadaljnje delo in nič manj upanja, da bodo tudi odnosi na relaciji klub—igralci—privrženci kluba zgrajeni na, kako bi temu rekli, bolj tovariški osnovi (verjetno je prav v dosedanjih odnosih treba iskati vzroke, da je delovni kolektiv obrnil hrbet svojemu klubu, ko mu je ta bil najbolj potreben). Vzgladu sedaj še aktivnih igralcev so sledili »že odpisani« igralci, ki so pripravljeni ponovno zavzeti svoja mesta in v po-

štenem športnem boju zastopati barve svojega delovnega kolektiva.

Zal pa to ni edino (čeprav poglavito) vprašanje, ki ga je potrebno še nadalje reševati, da bi lahko nadaljevali z delom. Kot vedno se tudi tokrat postavlja vprašanje denarja. Vedeti je treba, da je začasni odbor prevzel posle tako rekoč brez sredstev, da pa so v dejavnosti zadeve, ki se ne morejo reševati brez denarja. Hvalevredna je zamisel začasnega odbora, ki je takoj v pričetku svoje dejavnosti pokazal, da si nogometni klub želi ponovno pridobiti simpatije članov kolektiva. Vsem članom kolektiva je sedaj omogočeno, da brezplačno obiskujejo tekme v Kidričevem. Sočasno pa je tovarniški odbor sindikata z razumevanjem sprejel sklep, da bo zato kril stroške sodnikov in delegatov za vsa srečanja v Kidričevem v spomladanskem delu tekmovanja. Kot smo zvedeli, bodo članom našega kolektiva (tistim, ki želijo obiskovati tekme) kmalu na voljo brezplačne (Nadaljevanje na 8. strani)

Športno srečanje v Rušah

V počastitev 50-letnice obratovanja tovarne dušika Ruše je tamkajšnja komisija za šport in rekreacijo organizirala kolektivno pokalno športno tekmovanje v Rušah 27. oktobra 1968.

Temu tekmovanju so se poleg ekip tovarne dušika odzvale tudi ekipe Impola iz Slovenske Bistrice in TGA - Kidričevo. To srečanje oziroma troboj je bilo v šestih disciplinah, in to v nogometu, odbojki, kegljanju, šahu, streljanju z malokalibrsko puško — trostav in v gasilskih vajah.

Izidi troboja po disciplinah so bili naslednji:

Nogomet: TGA : Ruše 2:0, Ruše : Impol 3:1, Impol : TGA 2:5. Vrstni red ekip: 1. mesto TGA 5 točk, 2. mesto Ruše 3 točke, 3. mesto Impol 1 točko.

Odbojka: Ruše : TGA 2:0, Impol : TGA 2:0, Ruše : Impol 2:1. Vrstni red ekip: 1. mesto Ruše 5 točk, 2. mesto Impol 3 točke, 3. mesto TGA 1 točko.

Kegljanje: Impol : TGA 278:361 kegljev, Ruše : kombinirana ekipa 370:348 kegljev.

Vrstni red ekip: 1. mesto Ruše 5 točk, 2. mesto TGA 3 točke, 3. mesto Impol 1 točko.

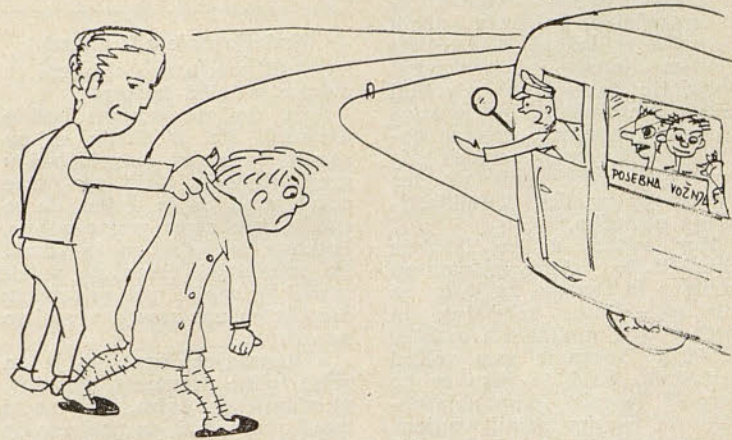
Šah: TGA : Ruše 4,5:1,5, Ruše : Impol 4:2, TGA : Impol 1,5:4,5. Vrstni red ekip: 1. mesto Impol 5 točk, 2. mesto TGA 3 točke, 3. mesto Ruše 1 točko.

Streljanje: 1. mesto TGA 5 točk, 2. mesto Ruše 3 točke, 3. mesto Impol 1 točko.

Gasilske vaje: 1. mesto Impol 5 točk, 2. mesto Ruše 3 točke, 3. mesto TGA 1 točko.

Skupni seštevek doseženih točk pa je: 1. mesto Ruše 20 točk, 2. mesto TGA 18 točk, 3. mesto Impol 16 točk.

S tem je prehodni pokal delavskega sveta tovarne dušika Ruše prešel v roke športnikom iz Ruš. Poraz naših ekip je v tem primeru še bolj boleč, ker so naše ekipe ta pokal že dve leti zaporedoma osvojile in bi sedaj zadostovalo samo enako število točk z Rušami, pa bi pokal ostal v naši trajni lasti.



slika št. 8

Vzroke za izgubo pokala bi lahko iskali kar med našimi vrstami tekmovalcev, saj jih je dovolj. Vzemimo nediscipliniranost posameznikov v tem, da je bil odziv tekmovalcev za Ruše slab, na drugi strani pa, da se je moral avtobus zaustavljati pri hišah, iz katerih so vlekli tekmovalce.

Naši najslabši ekipi sta bili ekipa šahistov in gasilcev. Najboljše in tudi najmočnejše nasprotnike pa so imeli naši odbojkarji, in sicer ekipe, ki aktivno tekmujejo v ligah. Zato se tudi ne smemo čuditi porazom.

USPEH TVD PARTIZANA V LETU 1968

ZNANO NAM JE, DA SE TVD PARTIZAN KIDRIČEVO NA ŠPORTNEM POLJU IZ LETA V LETO VEDNO BOLJ DVIGA IN ŽANJE USPEHE S SVOJIMI TEKMOVALNIMI VRSTAMI, KAKOR TUDI VEČA ŠTEVILO ČLANOV IN SIRI MASOVNOST TER RAZNOLIKOST ŠPORTNIH PANOŽ.

V letu 1968 je društvo že imelo 277 registriranih članov, od katerih je vsa mladina od naših članov kolektiva TGA. Edino nekaj članov iz sekcij je iz Ptuja npr. pri košarki. Zaslugi dobrega vodstva, strokovnega trenerja telovadbe Andreja Goršeta in požrtvovalnemu delu ter vztrajnosti vsakega posameznika se ima društvo zahvaliti za uspeh. Prav posebno pa gre za zahvalo TGA Kidričevo za denarna sredstva, za katera lahko mirno trdijo, da jih smotno in pravilno koristijo!

Največja dejavnost društva je v gimnastiki, splošni telovadbi in ritmiki, ki ima kar 182 članov, in to same mladine. Ta je razdeljena na oddelke, v katerih imajo zraven splošne tudi tekmovalne vrste. Same oddelke pa sestavljajo: cicibanke in pionirke, stare pionirke in mladinci, cicibani in mlajši pionirji, in stari pionirji in mladinci. Zraven teh oddelkov pa imajo še sekcije, od katerih večina goji rekreativni šport, torej zvrst, ki ne sodeluje aktivno v tekmovalnih. Delna izjema je v kegljanju in atletiki. Te sekcije so: košarka, odbojka, tenis, kegljanje, atletika in namizni tenis.

V zimskem času pa se v času smučarskih tečajev organizira tudi smučarska sekcija. V letu 1968 se je število članov povzpelo že na 82. Poleg sekcij ne smemo spregledati rekreacije, ki je tudi sestavni del in ki se bo v letu 1969 razmahnila tako, da bo sprejela v svojo sredino naše člane kolektiva, in to tedensko enkrat.

Celotno športno delo se odvija na športnih igriščih, v naravi in

telovadnici, v poletnem času pa še v kopalnem bazenu. Vsi oddelki in sekcije vadijo tedensko 2-krat po dve uri. Zraven tega pa imajo tekmovalne vrste gimnastike in delno atletike še specialne strokovne priprave. Trenutna težava društva je ravno v strokovnem kadru. Zaradi tega na rednih vadbenih urah pomagajo pri delu z vrstami starejši in izkušeni telovadci.

V preteklem letu je društvo nastopalo na občinskih, medobčinskih, republiških in državnih tekmovalnih. Tekmovalo je tudi na jesenskem krosu »Dela«, nekaj tekmovalcev pa je tudi sestavljalo reprezentance občine in Slovenije.

Zraven tega je društvo organiziralo razne prireditve, kot so: atletsko tekmovanje za osemletke (Majšperk, Cirkovce, Hajdine in Kidričevo), občinsko prvenstvo v gimnastiki za vse oddelke, prav tako je v Slivniku pri Vuženicah priredilo smučarski tečaj za začetnike in tečaj nadaljevanja za člane društva, katerega se je udeležilo 30 članov. Ob zaključku leta je društvo presenetljivo naselje Kidričevo z uspešno telovadno akademijo, ki je bila v počastitev 25. obletnice AVNOJ in dneva JNA v dvorani restavracije Kidričevo. Na tej manifestaciji je nastopilo 120 članov društva, in to cicibani, mlajše pionirke, pionirji in pionirke. Le-ti so s svojo svežino in vedrino raznih vaj navdušili številne gledalce. Vsekakor pa je bila prava plastika za ljubitelje telovadbe in gimnastike nastop udeležencev z olimpijskih iger 1968 iz Mehike oziroma članov repub-

liške in državne reprezentance s predstavniki: Miroslav Cerar, Janez Brodnik, Milenko Kersnič, Vratič Miloš, Tine Šrot in dekleti Marlenka Kovač in Travenšek Rika. Poleg teh je nastopila še ritmična skupina z dvema vrstama iz Maribora.

Sedaj pa si oglejmo uspeh društva za leto 1968:

GIMNASTIKA

A. Občinsko prvenstvo v gimnastiki za vse oddelke

1. mesto so dosegle naslednje vrste: mlajše pionirke in mlajši pionirji, starejši pionirji in starejše pionirke in mladinke I. razred;

B. Področno prvenstvo v športni gimnastiki Maribora

1. mesto — pionirke, nižji razred. Posameznice: 3. Majda Tušek, 4.—5. Jolanda Petrovič, 6.—7. Vera Babnik itd.

2. mesto — vrsta pionirjev, višji razred. Posamezniki: 1. Radovan Acimovič, 4. Milan Majcen, 7. Janko Vindiš, 8. Jože Majcen in 14. Anton Zupanič;

2. mesto — vrsta p. nižji razred. Posamezniki: 3. Srečko Škrjanc, 4. Maks Jabločnik, 5. Mitja Jabločnik, 6. Dušan Kovačič itd.

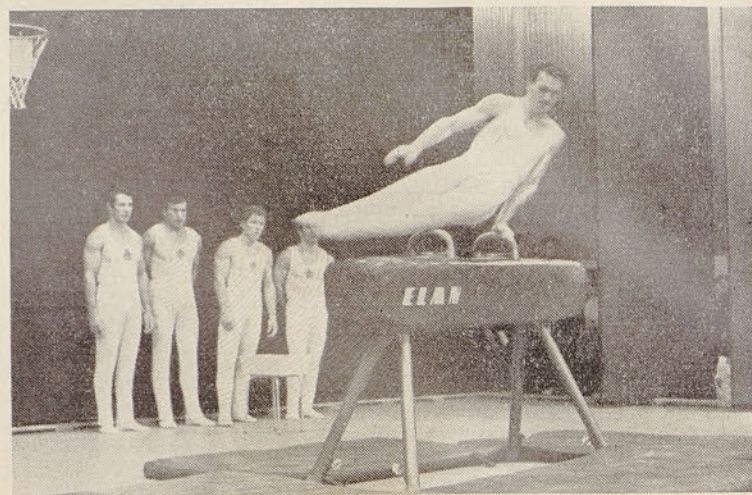
C. Republiško prvenstvo gimnastike v Ljubljani

1. mesto za članice I. razred — Anica Vrtič (republiška prvakinja za leto 1968);

2. mesto za vrsto mladink I. razred. Posameznice: 4. Miroslava Novak, 6. Marija Nežmah, 8. Majda Hlastec in 12. Jelka Kolarič.

3. mesto za vrsto pionirjev višji razred. Posamezniki: 1. Radovan Acimovič (republiški prvak za leto 1968), 5. Milan Majcen, 19. Jakob Vindiš itd.

2. mesto za vrsto pionirjev, nižji razred. Posamezniki: 2. Marjan Vindiš, 4. Srečko Škr-



Miroslav Cerar na konju, v ozadju predstavniki olimpijske vrste

janc, 12. Mitja Jabločnik itd.

3. mesto za vrsto pionirk nižji razred. Posameznice: 16. Jelka Knaus itd.

Mladinci III. razred, posamezniki: 13. Branko Meško, 20. Drago Horvat itd.

Državno prvenstvo: 9. Anica Vrtič, 26. Marija Nežmah in 27. Majda Hlastec.

ATLETIKA

2. mesto na teku 5000 m Janez Meznarič; 2. mesto v metu krogle Nada Šoštar. Na republiških tekmovalnih so sodelovali naslednji: Miran Čepin, Jožica Drevenšek in Lidija Klajnšek.

Ostale sekcije, ki gojijo rekreativni šport, so tekmovalale na območju občine Ptuj.

Iz podanega poročila je razvidno, da so nekateri posamezniki dosegli vidne rezultate. Prav zaradi tega prihaja za izbor najboljšega športnika leta občine Ptuj redno v poštev tudi nekaj članov tega društva.

V kratkih in skopih orisih sem podal uspeh in delo društva, pri katerem je opaziti, da sta uspeh in masovnost vidna pokazatelja, da društvo posveča veliko pozornost športni vzgoji mladine, kakor tudi rekreaciji starejših članov. -k

P R E N O S I

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zato je tudi ta naš volilni pravilnik bil soglasno sprejet s prilibami in predlogi od vseh družbenopolitičnih organizacij in združenj občanov. Le tako je možno organizirati vso predvolilno aktivnost tako, da bo lahko vsak občan enakopravno sodeloval v tej predvolilni akciji, ki mora biti resničen odraz naših hotenj in volje.

Samo organizirane socialistične sile namreč lahko zagotovo izvajanje sprejetih načel, spoštovanje meril in kriterijev, demokratsko borbo mnenj, demokratičen volilni postopek in onemogočanje antisocialističnih pojavov in teženj. To seveda povsem jasno in konkretno opredeljujejo tudi teze za volilni sistem, ki dajejo SZDL ne samo vlogo organizatorja celotne politične aktivnosti v volilnih pripravah, ampak tudi pravico osnovnega nosilca kandidacijskega postopka.

Ker sodim, da so letošnje skupščinske volitve ogromnega pomena za nas vse, apeliram na vse naše člane kolektiva, da prek svojih sindikalnih vodstev temeljito spoznajo sam volilni pravilnik, kajti le tako se bo mogoče izogniti vsem nejasnostim in raznim namigovanjem, ki jih še vedno nekateri nečijo med občani, zato pa je naša skupna dolžnost, da take ljudi onemogočimo prav z našim vsestranskim političnim delom tako v kolektivu kot tudi na vasi ali v kraju, kjer živimo.

Trdno sem prepričan, da sicer mnogi poznajo novi volilni sistem, vsekakor pa ne bo nič odveč, če se bomo morda pred skupščinskimi volitvami v na-

šem glasilu še seznanili z nekaterimi najbolj bistvenimi značilnostmi le-teh, kajti le od dobre in podrobne informiranosti je namreč odvisen tudi naš skupni uspeh.

Prav tako še enkrat pozivam vse naše člane kolektiva na območju KO SZDL Kidričevo, da se naj v polnem številu odzovejo delovni konferenci SZDL in se tudi sami aktivno vključijo v same predvolilne priprave.

Toliko zaenkrat, prihodnjič pa še morda nekaj podrobnosti o naših spomladanskih skupščinskih volitvah.

(Nadaljevanje s 7. strani)

lo. Tudi smučarsko oblečeni se morate počutiti lahkega.

Prve dni na smučeh bodite previdni. Ne zanašajte se na znanje, ki ste si ga pridobili v prejšnjih letih. Kajti vse češče pozabljam, da je nujno, da se eno in isto stvar učimo znova. Posebno je potrebno to storiti pri smučanju. Vemo, da z leti marsikaj opeša, naš pogum in drznost pa nas zavajata v hitro nevarnost.

V današnjem času, ko je na voljo toliko prevoznih sredstev, ni oddaljenost ovira, ki je ne bi mogli premagati, da pridemo do naših znanih zimskorekreativskih centrov. Nam najbližje je zelo urejen smučarski center na Pohorju. Predstavlja veliko rekreacijsko središče, ki ima na voljo moderno urejena smučišča. Žal pa moramo priznati, da naša smučišča pa tudi gore koristijo bolj tujci kot mi. Imam občutek, da premalo poznamo koristi gora in premalo vrednotimo naravne lepote.

(Nadaljevanje s 7. strani)

vstopnice. Od teh pa je seveda pričakovati, da bodo po svoji možnosti podprli klub s prostovoljnimi prispevki. Nadalje pričakujemo, da bodo vsi tisti, ki bodo sprejeli brezplačno vstopnico, postali člani kluba in da bodo ob izročitvi vstopnice kupili značko kluba (ta stane le 5 N din) in s tem pomagali pri reševanju finančnega vprašanja.

Še eno vprašanje, ki zanima ljubitelje nogometne igre in, nič manj tudi tiste, ki le opazujejo dogodke okrog Aluminija. Kdo bo v takem položaju, kot je trenutno Aluminij (brez zadostnega števila igralcev, brez nujno potrebnih sredstev ipd.), prevzel posle trenerja. Ker je to želja odbora in predvsem igralcev, bo vadbo enajsterice ponovno prevzel Kurelič, ki je svojčas pripeljal Aluminij do statusa drugoligaša. O tem, kaj meni on o možnosti za uspeh, bomo spregovorili drugič. Naj še povemo, da bo tudi trener opravljal svojo nalogo na amaterski osnovi.

Toliko v enkrat o dogodkih v taboru Aluminija. Vsekakor so zadeve, o katerih je bilo pravkar govora, nekaj novega ne le v nogometu v Kidričevem (prehod iz polprofesionalizma v amaterizem), pač pa tudi v zveznem merilu. Igralci in vodstvo kluba se zavedajo, da bodo naleteli na številne težave, prepričani pa so, da bodo s pomočjo vsestranske podpore kolektiva premostili sleherni oviro na poti do zastavljenega cilja.

mi

(Nadaljevanje s 3. strani)

ostro obsodile agresijo ter podprle češkoslovaške delavce, medtem ko so vodstva teh organizacij izhajala v svojih izjavah z antikomunističnih pozicij z obsodbo »diktata, ki je vsiljen Češkoslovaški od Sovjetske zveze po razgovorih v Kremlju«. Tudi generalni sekretar MKSS Buiter je v enakem smislu poslal poslanico U Tantu.

Sekretariat Svetovne sindikalne federacije, v kateri so včlanjeni sindikati socialističnih držav ter sindikati na zahodu, ki so pod vplivom komunističnih partij, kakor tudi nekateri sindikati držav v razvoju, je prav tako obsodil vojaško intervencijo. Generalni sekretar SSF je poslal sindikatom petih držav pismo, v katerem zahteva, »da intervenirajo pri svojih vladah, naj pustijo češkoslovaški narod in delavstvo, da sami urejajo svoje zadeve«. Obsodbo so izrazile posamezne strokovne unije, kot tudi Zveza kovinarjev, Zveza gradbenih delavcev, Zveza tekstilcev itd.

Vseafriška sindikalna federacija (ATUT) pa je v svoji izjavi, ki so jo dali voditelji te svetovne sindikalne centre, a jo je objavil sovjetski časopis »TRUD«, podprla intervencijo na Češkoslovaškem ter sodi, da je »težnja imperialistov, da podkopljejo in uničijo socializem, komplicirala stanje v ČSSR ter ustvarila vzdušje nasprotij in spopadov«.

Predsedstvo češkoslovaških sindikatov, kot tudi plenum, sta takoj obsodila prihod tujih čet ter okupacijo svoje države. Zahtevala sta tudi takojšen umik vseh tujih čet ter nudila vso podporo akcijskemu programu KP ČSSR in vodstvu z Dubčkom na čelu. Svet Zveze sindikatov Češkoslovaške je prav tako poslal pismo sindikatov vseh petih držav, da bi le-te izvajale pritisk na svojo vlado za umik iz ČSSR.

Nasprotno pa so vodstva sindikatov držav Varšavske peticije odobravalna zasedba ČSSR. Centralni svet bolgarskih sindikatov je celo objavil posebno pismo o dogodkih na Češkoslovaškem. Sovjetski sindikati so se z daljšim pismom obrnili na mnoge nacionalne sindikate, v katerem so navajali argumente in opravičila za agresijo.

Zveza sindikatov Jugoslavije je takoj prvi dan vojaške intervencije na Češkoslovaško, dosledna svojim stališčem, ostro obsodila agresijo s strani petih držav Varšavskega pakta, ki so proti volji ustavnih organov ČSSR zasedle ozemlje te dežele. ZSJ smatra, da imata pravico odločanja o lastni poti v socializem izključno češkoslovaški narod in njegov delavski razred. Tako stališče naših sindikatov je naletelo na zelo ugoden odmev med sindikati in delavskimi gibanji v svetu. Na jugoslovansko pobudo je bilo več stikov in razgovorov s celo vrsto zahodnoevropskih sindikatov različnih orientacij: Francije, Velike Britanije, Nizozemske, Norveške in drugih. Stiki so bili prav tako tudi z vrsto sindikatov držav v razvoju: ZAR, Alžir, Maroko, Jordan, Palestina, Ciper, Libanon itd.

Vsi ti stiki so bili zelo koristni zaradi izmenjave mnenj in pokazala so se zelo sorodna gledišča in ocene in to ne le o vzrokih, ciljih in posledicah okupacije ČSSR, ampak tudi o nujnosti večje angažiranosti in sodelovanja sindikatov pri prizadevanju, da se zmanjša napetost v svetu. Taka jasna in odločna stališča naše sindikalne zveze so še bolj afirmirala jugoslovanske sindikate v svetu in odprla nove možnosti za široko sodelovanje.

(Prispevek nam je poslal Centralni odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije.)